

GNM HS 3227a

(Döbriinger Fechtbuch)

preložil a upravil

Martin Fabian

Bratislavský šermiarsky spolok

2007 a 2014

Predhovor

Ku dnešnému dňu je k dispozícii niekoľko desiatok manuskriptov, ktoré sa viac či menej držia tzv. Lichtenawerovej línie. Označujeme ňou fiktívne spoločenstvo komentátorov a glosátorov zachovanej šermiarskej náuky, ktorá sa pripisuje Hansovi Lichtenawerovi. Fiktívne preto, lebo až na pár výnimiek sme dosiaľ neobjasnili skutočné vzťahy medzi jednotlivými autormi. Jedno je však isté a pozornému čitateľovi to bolo naznačené, že dielo z ruky „otca“ stredovekého šermu v nemeckých a iných, príbuzných krajinách sa nezachovalo. Zo všetkých manuskriptov a tlačených diel však jestvuje jedna výnimka, ktorá vyniká hneď v štyroch veciach. Ide o HS 3227a, resp. „Codex Doebringer“, ktorý predstavujem v tomto unikátnom preklade.

Za prvé, ide o pravdepodobne najstaršie dochované dielo zaoberajúce sa bojom dlhým mečom a všeobecne Lichtenawerovou náukou. Pravdepodobne najstaršie preto, lebo datovanie diela na (cca) rok 1389 sa stanovuje podľa prítomnosti kalendára na roky 1390-1495. Kalendár si autor pravdepodobne nevytvoril späťne. Tak či onak, jazyk a dialekt je porovnateľný so žargónom na konci 14. storočia.

Za ďalšie, Lichtenawer je v diele označovaný prítomným časom, je teda možné, že v čase spísania tohto diela ešte žil. Ak je to pravda, tak pohľad anonymného autora (či už to bol pisár alebo majstrov študent) je o to unikátnejší. Napriek zaužívanému názvu Codex Doebringer nie je autorom Hanko Pfaffen Doebringers, ako ho chybné označil M. Wierschin, ale neznámy človek. Meno Hanka bolo dopísané ako vsuvka, ktorú nesprávne Wierschin zanalyzoval (viac v texte).

Slovom unikátne sa dostávame k tretiemu bodu, a síce toto dielo obsahuje také verše a taký výklad, aký nie je vlastný žiadnemu inému dielu v spomínanej línii majstrov. Autor sa nezameriava až tak detailne na jednotlivé techniky. Dôraz kladie na princípy a stratégiu boja, na stav mysle a dostáva sa aj k veciam, ktoré ostávajú inde nespomenuté. Dielo, ktoré je (aj keď z iného uhlu pohľadu) podobnej náтуры, sa na svetlo sveta dostalo až o ďalších 180 rokov. Ak, samozrejme, neexistuje v nejakom archíve skrytý neznámy Opus magnum šermiarskeho umenia, ktorý čaká na svoje objavenie.

Štvrtá vec, ktorá nie je až tak veselá a človeka hlbajúceho v umení skôr rozosmúti je, že dielo je z podstatnej časti nedokončené. Nechýba len pár komentárov alebo viet, prázdne sú celé strany a pasáže. Evidentné to je, čím ďalej ku koncu sa dostávame. A keď príde na vrcholnú techniku Lichtenawerovho umenia, *Winden*, ostanú nám len oči pre smútok. Napriek tomu je dielo veľmi rozsiahle a pomáha dotvoriť ucelený obraz o šermiarskom umení.

K HS 3227a som sa prvýkrát dostal v roku 2007. K dispozícii bol anglický preklad od D. Lindholma, ktorého kvalita však bola na pováženie. Rozhodol som sa preto koncom leta 2007 pokúsiť o preklad vlastný. Aj vtedy, aj dnes považujem toto dielo z lingvistického hľadiska za najnáročnejšie na akúkoľvek lokalizáciu. Staronemčina, dialekt a spôsob vyjadrovania, ktorý autor používa, je naozaj zložitý. Prvotný preklad síce mohol pripomínať relatívne ucelené dielo, bol som s ním však vrcholne nespokojný a tak som ho poskytol na príslub nešírenia iba niekoľkým ľuďom v blízkom okruhu.

Teraz, po mnohých rokoch praxe, kedy sa vety v tomto diele zrazu menia na známe veci a pohyblivé obrazy, a pochopenie šermu ako takého postúpilo míľovými krokmi vpred, bolo oveľa jednoduchšie ponoriť sa opäť do prekladania tohto šermiarskeho pokladu. Aj keď s prekladom na viacerých miestach (ktoré vždy označujem) nie som úplne spokojný, trúfam si ho poskytnúť šermiarskej obci, aby poskytol ľuďom túžiacim po „pravom“ starom umení ojedinelý pohľad na logiku boja. Napriek množstvu informácii, ktoré sú dnes dostupné ľuďom tak povediac „na dosah ruky“ totiž medzi nami stále nájdeme mnoho ignorantov alebo, používajúc žargón autora tohto diela, kvázi-majstrov, ktorí ľudí klamú a zavádzajú o šerme, využívajúc ich neznalosť a naivitu. Štúdium primárnych zdrojov by teda malo byť

neustálou alfou a omegou každého človeka, ktorý sa sám označuje ako šermiar, resp. šermiar historických bojových umení.

Predtým, než prejdeme k samotnému textu, dovoľm si ešte zopár poznámok o tomto preklade. Ako zdrojovú transkripciu používam prepis Dierka Hagedorna, ktorý je urobený naozaj kvalitne. Napriek tomu, že pôvodný text dokážem na väčšine miest čítať, je vždy jednoduchšie pracovať s modernou latinkou. Scany originálneho diela používam hlavne kvôli úpravám jednotlivých pasáží a kvôli doloženiu autentických skutočností, ako je absencia textu a pod. (uvádzam vždy v poznámke).

Súčasťou prekladu je všetko z knihy, čo sa týka boja dlhým mečom na pešo a bezo zbroje. Dielo obsahuje aj iné časti, ktoré sa zaoberajú napr. bojom na koni, bojom v zbroji, zápasom, tesákom atď., nie sú však aktuálne v centre mojej pozornosti. Možno v budúcnosti tieto pasáže spracujem, v dohľadnej dobe to však určite neplánujem.

Formu prekladu som si stanovil ambivalentne. Na jednej strane sa snažím podať Lichtenawerovu náuku čo najjednoduchším jazykom, na strane druhej sa čiastočne snažím zachovať autenticitu. Tam, kde si to preklad žiadal kvôli plynulosti, doplňujem jednotlivé slová v zátvorkách (ak ide o celú vetu, je súčasťou originálneho diela). Pre väčšie porozumenie a výklad uvádzam mnoho zaujímavých ale aj vhodných skutočností v poznámkach, ktorých je na dielo tohto rozsahu celkom dosť.

Niektoré slová, resp. kategorické termíny ako *Durchwechseln* neskôr poslovenčujem a používam ako novotvary, t.j. *durchwechslovať*, *twerovať* a pod. Nie každému sa takáto forma páči, používam to však bežne vo výklade svojim žiakom a som presvedčený, že je potrebné zachovať pôvodné názvy jednotlivých techník. *Zmena* a *Priečiť* totiž človeku nenapovie toľko, ako pôvodný názov, ktorý dodáva okrem exotického nádychu technike aj širšie možnosti pochopenia.

V preklade som zároveň zachoval čísla pôvodných fólií, na ktorých sa nachádzajú jednotlivé texty. Urobil som to preto, že až sa raz rozhodne niekto preklad poopraviť, resp. ho porovnávať s pôvodným textom, aby mal proste jednoduchšiu prácu. Pre väčšinu ľudí to znamená, že si to vôbec nemusí všimnúť. Zdôrazňujem, ide o pokus o lokalizáciu, niektoré pasáže sú preto preložené voľnejšie, do moderného jazyka a snažím sa používať mnoho synonym. Anonymný autor totiž napriek zjavnému množstvu vedomostí (cituje Aristotela a pod.) nie je, čo sa týka vymenovania rôznych princípov a pod., veľmi kreatívny.

Signifikantnú časť HS 3227a tvoria „básne“, resp. rýmujúce sa verše, či už z Lichtenawerovho Zedlu alebo z neznámeho zdroja (pravdepodobne anonymný autor sám; existuje šanca, že ide o jedného z majstrov vymenovaných v „ander meister gefechte“ v druhej časti traktátu). V originálnom texte sú spísané zväčša v riadku, oddelené na niektorých miestach značkami. Pre väčšiu prehľadnosť ich uvádzam vždy verš po verši. Snaha zachovať rým je však nad moje aktuálne sily a nejestvuje na to žiaden praktický dôvod, keďže hlavným cieľom je sprostredkovať rozumný a čitateľný preklad pre človeka 21. storočia.

Nuž, milý čitateľ, snáď som na nič nezabudol. Toto je druhá verzia prekladu, ktorú samozrejme časom doplním o erráta. Nie som ani zďaleka človek neomylný a verím, že o ďalších sedem rokov prídem po cvičení tohto krásneho Umenia na ďalšie veci, ktoré mi môžu byť doposiaľ skryté. Nech Ti teda táto fyzicky 16cm dlhá knižička dopraje toľko poznania a radosti, ako dopriala niekedy dávno a neustále poskytuje aj mne.

Ak by si ma chcel ohľadom čohokoľvek kontaktovať, môžeš tak urobiť skrz stránku nášho spolku alebo priamo na môj mail martin@fecht-kunst.eu. Rád si vypočujem akúkoľvek kritiku, rád podiskutujem o čomkoľvek, čo sa tohto i ďalších mojich prekladov týka a rád poradím v čom môžem. Som nesmierne rád, že sa mi napriek časovej nepriazni podarilo túto vec dotiahnuť do úspešného konca, a že tento

preklad, ktorý je vlastne prvý na Slovensku či v Českej republike môžeš teraz čítať. Nebudem teda už ďalej zdržovať, prajem plnohodnotný šermiarsky zážitok a veľa šťastia v praktickom cvičení šermu.

Martin Fabian

Bratislavský šermiarsky spolok
V Bratislave, 16. júna 2014

Zoznam zmien

- 1.0 – pôvodný preklad
- 1.1 – opravené niekoľko nepresné preklady, gramatické a štylistické opravy
- 2.0 – nový preklad, pridané „ander meister gefechte“, dodatky a poznámky
- 2.1 – pridaný odsek v predhovore, opravy gramatických a štylistických chýb

[13v] Tu sa nachádza Umenie majstra Lichtenawera s mečom na peši, na koni, bez zbroje ale aj v nej.

Ako prvé by si si mal zapamätať a vedieť, že jest iba jedno umenie meča. To bolo pred mnohými stovkami rokov vynájdené a vymyslené, a práve to je základom a jadrom celého Umenia šermu. Toto umenie majster Lichtenawer dokončil, poopravil a zušľachtil. Nie že by ho sám vymyslel a vynášiel, ale ako je sa píše predtým; na to, aby sa umeniu mohol priučiť a pochopiť ho, precestoval Lichtenawer mnohé krajiny a hľadal ho skrz oprávnenú a pravdychtivú vôľu po skutočnom umení.

A to isté umenie je vskutku pravdivé a spravodlivé a ide po najkratšej a najpriamejšej ceste priamo k cieľu, akoby chcel niekto seknúť alebo bodnúť a mal pri tom nejaký motúz alebo šnúрку pripevnenú na hrote či na hrane meča a tá vedie, resp. smeruje ten istý hrot či ostrie k súperovmu odkrytiu. [14r] Pretože kto chce sekať alebo bodáť, mal by tak činiť po úplne najkratšej, najbližšej a najpriamejšej cestičke ako sa len dá.

A toto pravdivé umenie nepozná ľahkovážne a široké krytie či bezhlavý šerm na všetky strany¹, ktorému sa ľudia často oddávajú a s ktorým sa bremenia. Človek dnes nájde ešte mnoho kvázi majstrov, ktorí k takým veciam nabádajú, vymýšľajú a zakladajú nové umenie a myslia si, že sa zo dňa na deň (ich) umenie zlepšilo. Chcel by som však vidieť aspoň jedného čo by len jednu fintu alebo jeden sek vymyslel a vykonal, ktorý v konečnom dôsledku nevychádza z Lichtenawerovho umenia. Jediné čo spravia je, že chcú pomeniť a dokaličiť² nejakú fintu takým spôsobom, že jej dajú nové meno (ktoré pochádza z ich vlastných hláv) a vymyslia akurát tak bezhlavý šerm či kryty, sekajú dva alebo tri seky miesto jedného. A to všetko len aby získali obdiv od ľudí, ktorí tomu nechápu, skrz „efektné“ krytie, divoké obsekávanie, „nebezpečné“ postoje. V konečnom dôsledku sekajú ťarbavo, naširoko a pomaly a s tým sa akurát tak preseknú mimo terč, pribrazia³ [14v] a úplne odkryjú, keďže ich šerm nemá žiadnu mieru či kontrolu.

Môže to mať nejaký zmysel pri cielenom cvičení alebo na škole šermu, nepatrí to však do ozajstného boja. Skutočný šerm ide akoby po šnúre - jednoducho, cielene a najpriamejšie k cieľu, bez zbytočného otáľania a obsekávania. Každá jednotlivá akcia je starostlivo uvážená a premeraná. Keď chce jeden človek druhého seknúť alebo bodnúť, ak stojí súper priamo pred ním, tak mu predsa nepomôže žiaden úder ani bod za seba či vedľa seba a tobôž žiadne obsekávanie alebo priveľa sekov. Ak chce človek zvíťaziť pomocou vecí, s ktorými sa odkrýva a spomaľuje, môže akurát tak rovno opustiť bojisko⁴. Je nutné sekať ihneď priamo na súpera, ku hlave či k telu. A to najkratšou a najpriamejšou cestou, ako sa len dá, súriť útok svižne a rýchlo a zvoliť radšej jeden sek než štyri či šesť, zbytočne nečakať a hýbať sa umne a ľahko. Pretože *Vorslag*⁵ je obrovskou výhodou v šerme a v boji, ako Ti o tom ešte neskôr poviem.

Lichtenawer vymenúva iba päť sekov spolu s rôznymi technikami, ktoré sa používajú v skutočnom boji. Učí ich [15r] sekať s pravým umením a tak priamo, po najkratšej a najbližšej cestičke, ako to len pôjde.

¹ V zmysle naširoko, divoko, veľké okrasné seky

² „Prevrátiť hore nohami“

³ Seknú mimo, pridaleko „zatiahnu uzdu“

⁴ V origináli „schantze“, v modernom jazyku = „Schanze“. Môže ísť o zátarasy, teda bojisko, alebo aj o šancu. Ak by sme prihliadli k druhému menovanému, alternatívny preklad by bol: „Ak chce človek zvíťaziť pomocou vecí, s ktorými sa odkrýva a spomaľuje, prepásne/prespí tak akurát svoju šancu“. Tak či onak, zmysel je jasný. Používať presný opak neúčinných a nezmyselných techník

⁵ Prvý úder, iniciatíva

Všetko bubnovanie⁶ a novovymyslené seky necháva na kvázimajstrov, aj keď svojou podstatou vychádzajú z jeho umenia.

Tiež si zapamätaj a vedz, že sa o šerme nedá tak detailne a celistvo rozprávať, písať či vykladať, ako sa dá ukázať a poučiť rukou. Preto nastav všetky svoje zmysly, dávaj veľký pozor a uč sa o to viac na tréningu, aby si si na všetko spomenul v skutočnom boji. Cvičenie je totiž lepšie než akékoľvek umenie, pretože cvičenie učí dobre aj bez umenia, ale samotné umenie bez praxe nenaučí nič⁷.

Ďalej vedz, že dobrý šermiar by mal v prvom rade poznať svoj meč, držať a viesť ho isto s oboma rukami medzi priečkou a hlavicom. Takýmto spôsobom je meč držaný oveľa istejšie ako keď ho jednou rukou držíš za hlavicu. Keď sa hlavica pohybuje, resp. švenkuje⁸ so sekou, udiera meč oveľa silnejšie a istejšie ako keď ho niekto drží za hlavicu. Ak takto potiahne za hlavicu proti seku, nedopadne proste plnohodnotne a tak silno, ako by mohol. [15v] Meč je totiž ako váha. Ak je veľký a ťažký, musí byť ťažká aj hlavica.

Tiež vedz, že ak ide niekto s niekým šermovať, mal by klásť dôraz na svoje kroky⁹, resp. chôdzu. Mal by v nich byť istý, ako by stál na váhe, podľa potreby vykračovať dopredu či vzad, pružne, včasne, útočiť hladko a rýchlo s poriadnou dávkou odvahy, s dobrým odhadom a predsavzatím. To všetko bez akýchkoľvek obáv, ako o tom ešte budeš počuť.

V každej finte, ktorú robíš, by si mal veru mať dobrú mierku, resp. odhad. Nemal by si vykračovať príliš ďaleko, len toľko ako je potrebné, aby si mohol prípadne vykonať ďalší krok dopredu alebo vzad. Niekedy sa hodia aj dva malé kroky miesto jedného dlhého a často sa stáva, že človek musí utekať pomocou množstva malých krokov. Niekedy je však predsa potrebný jeden poriadne dlhý krok či skok.

Vec, ktorú niekto hodlá vykonať pri tréningu či v ostrom boji by mal pred súperovými očami dobre ukryť a utajiť. Súper by si nemal všimnúť a zistiť, čo hodláš vykonať. [16r] Ihneď, ako sa človek priblíži k súperovi a má dobrý odhad¹⁰, že sa mu podarí trafiť a zasiahnúť, v tom momente by mal bez otáľania umne, rýchlo a svižne súriť či hnať meč ku hlave či k telu. Či už trafi alebo minie, mal by vyhrať, resp. získať *Vorslag* a nedovoliť súperovi protiútočiť. O tom Ti čoskoro viac napovie všeobecná náuka atď.

Taktiež je všeobecne lepšie útočiť do horných odkrytí ako do spodných a ísť súperovi ponad priečku ako popod, či už sekmi alebo bodmi, svižne a umne. Totiž je oveľa jednoduchšie dosiahnuť súpera nad jeho priečkou ako pod ňou. Taktiež bude Tvoj šerm istejší, ak budeš dominovať navrchu a nie zospodu. Niekedy sa však stáva, že spodkom je k terču bližšie a treba potom putovať tadiaľ.

⁶ Buď ide o invektívu – pomenovanie obsekávania alebo o všeobecný hurhaj

⁷ Starodávna pravda, že prax je dôležitejšia než akákoľvek teória platí dupľom aj v šerme

⁸ Swenkt; švenk je rýchly, prudký pohyb

⁹ Pôvodný text nie je úplne jasný. Tento odsek môže totiž znamenať, že má človek sledovať a dávať pozor na to, ako kráča súper a zároveň byť sám dobre pohyblivý atď.

¹⁰ Môže byť aj „tempo“ v modernom význame

Tiež vedz, že je lepšie útočiť trošku viac z pravej strany ako napriamo. Kto sa podľa tohto pravidla riadi vo všetkých veciach v šerme či zápasení, kto poriadne rozumie a vykonáva (všetky) finty, ten veru nie je zlý šermiar.¹¹

[16v] Taktiež si zapamätaj: Ak niekto pôjde šermovať naostro a pripraví si nejakú fintu (nech je to čokoľvek) bude to mať poriadne a správne nacvičené a bude to myslieť naozaj, bude to jeho úmysel a myšlienka, tak v momente, ako to bude chcieť spraviť, by si mal povedať: „Toto chcem naozaj spraviť!“ Ak s Božou pomocou získa s *Vorslagom* okienko a iniciatívu, tak určite nezlyhá a dosiahne čo chcel vykonať. Ale o tom budeš ďalej často počuť.

[17r] *K celému šermu
prináleží spravodlivá pomoc Božia
Silné a zdravé telo,
ale najmä poriadny, dobrý meč.
Vor, Nach, Swach, Sterck¹²
(a) slovo Indes, taktiež si zapamätaj
Seky, body, rezy, tlačenie,
strehy, kryty, údery, cítenie, cukanie,
Winden a Hengen,
Svižný pohyb, štrajchy, skoky, chmaty a zápasenie,
Uváženie a odvahu,
opatrnosť, Istivosť a dôvtip,
mieru a skrytosť,
zdravý rozum, predvídanie, pripravenosť,
Cvičenie a dobrá nálada,
pohybovanie, pružnosť a správne vykročenie*

V týchto veršoch sa nachádzajú fundamentálne princípy a podstata celej náuky Umenia šermu. Veru si ich dobre zapamätaj, budeš o tom ešte veľa počuť, resp. čítať, a tiež o veciach, ktoré k nim prináležia.

*Šermiar, toto pochop
a otvorí sa Ti celé Umenie šermu
Celé umenie meča
a mnoho dobrých trikov*

[17v] *Motus – pohyb, to slovo samotné,
je šermu srdcom a zároveň korunou
Celou látkou
šermu, so všetkými jeho princípmi
(Je korunou a srdcom) všetkým veciam a fundamentom,
ktoré sme pred chvíľou vymenovali*

¹¹ Pri preklade tohto odseku som sa riadil viac znalosťami iných diel v Lichtenauerovej tradícii ako textom samotným. Text je veľmi nejednoznačný a zmysel môže byť trochu iný: „Je lepšie prísť na súperovu pravejšiu stranu ako napriamo“. To platí napr. pri windoch, ktoré sú silnejšie v takejto polohe čepelí; ostatné texty však tiež hovoria o vykročovaní na pravú stranu a útočení viac zo strany. V tomto preklade sme zvolili kontextovo druhú menovanú variantu.

¹² Pred (iniciatíva), Po (reakcia), slabá časť meča, silná časť meča (resp. silný, slabý)

A ktoré sa Ti o chvíľu vyjasnia
 Ak teda niekto šermuje,
 mal by byť s týmto slovom dôsledne oboznámený
 byť neustále v pohybe
 a nepochybovať. Keď už sa raz začne bojovať
 Tak šermuj poriadne, ako máš,
 neustále a rýchlejšie,
 jeden za druhým,
 v jednom slede
 bez prestávky
 Aby sa súperovi nepodarilo
 dostať k protiútokom, keďže nemôže konať po svojej vôli
 a aby nemohol odísť bez škôd,
 keďže od Teba neodíde bez toho,
 aby sám zasiahnutý nebol,
 Konaj teda iba podľa týchto rád
 podľa týchto poučiek,
 ktoré sú tu spísané
 Veru naozaj Ti hovorím,
 ak to pochopíš,
 nikto sa bezpečne neubráni
 a súper sa k svojim útokom nedostane.

Teraz si zapamätaj, že neustály pohyb¹³ okabáti a premôže podľa tejto poučky súpera kedykoľvek, či už v začiatku, strede alebo na konci celého šermu. A to takým spôsobom, že v jednom slede, či už v úvode, strede alebo na konci, bez prestávky a bez ohľadu na (pôvodný) úmysel svojho súpera mu nedovolí a nedá šancu prísť k úderom. Z tohto vychádzajú dve slová, *Vor* a *Nach*, ktoré znamenajú *Vorslag* a *Nochslag*¹⁴. A toto by súpera malo trápiť skôr, než sa vôbec pohnem.¹⁵

[18r] Nasleduje všeobecný predhovor šermu bezo zbroje a na pešo, dobre si ho zapamätaj

Mladý rytier,
 nauč sa Boha milovať a ženy ctíť
 - porastie tak Tvoja česť!
 V rytierstve sa zoceluj
 i uč sa umeniu, ktoré Ťa povznesie,
 a v boji veľmi pomôže.
 Zápas dobre, schyť halapartňu,
 kopiju, meč a tesák
 mužne s nimi narábaj

¹³ *Frequens motus*

¹⁴ Prvý úder, iniciatíva a ďalší úder, následnosť, resp. reakcia

¹⁵ Veľmi voľný preklad, ide o latinský text, ktorý je navyše nejednoznačný. Snažil som sa ho kontextovo doplniť a vyladiť. Napriek tomu ho treba vo vzťahu k pôvodnému textu brať s rezervou.

nech v iných rukách prídu navnivoč
 Tni dovnútra a poriadne k cieľu
 súr to vpred, či minieš a či trafiš,
 Aby súper zlyhal pri súboji,
 a Ty si získal cenu.¹⁶
 Ved' sa k nasledovnému:
 všetky veci majú vzdialenosť i mieru
 A nech chceš robiť čokoľvek,
 zachovaj si pri tom zdravý úsudok
 Či už je to pri hre alebo v skutočnosti
 maj zdravú dávku odvahy, len to neprežeň
 aby si bol stále ostrážitý
 a zvažil triezvo a statočne
 to čo máš spraviť
 aby Ťa nikto netrafil.
 Pretože zdravá guráž spolu so silou
 privedie súpera k pochybám.
 Ved' sa k tomu,
 aby si nikomu nedal žiadnu výhodu
 Nerob hlúposti,
 nepostav sa štyrom či šiestim,
 a nechaj priveľké sebavedomie tak
 radšej buď rozumný a mravný, to sa zide viac.
 Odvážny je ten,
 kto sa rovnocenným postaví
 a veru nie je hanbou
 štyrom či šiestim utiecť z rúk.

[18v] Toto je všeobecná náuka o šerme s mečom

Chceš ukázať umenie
 tak vykroč ľavou vpred a pravou choď za sekmi
 a ľavá s pravou znamená
 že budeš mocne šermovať
 Ten kto seká v Nach
 Si umenia len málo užije
 Sekaj na súpera čo len chceš
 a žiaden Wechsler sa nedostane na Tvoj schilt¹⁷
 nesekej k meču

¹⁶ Dvojveršie je voľný preklad, text je nejednoznačný

¹⁷ Ako uvádzam pri preklade MS M.I.29: „Slovo *Schilt* sa na tomto mieste vyskytuje z viacerých dôvodov. Či už ho interpretujeme ako rozšírenú časť čepele nad priečkou alebo s prížmurým okom ako priečku (čo je menej pravdepodobné), pôvod tohto výroku hľadajme pri inštrukciách k *durchwechseln*

*ale vyzerať odkrytia¹⁸
 (tni) ku hlave a k telu
 neber však na ľahkú váhu czecken¹⁹
 Ak chceš mocne šermovať
 šermuj celým telom.
 Čuj čo nie je dobré;
 Ak si pravák, nezačínaj zľava
 a ak si ľavák
 sprava to tiež nie je veľmi múdre
 Tak radšej šermuj
 zhora zľava smerom nadol
 Vor a Nach, tieto dve veci
 sú zdrojom celého Umenia
 Swach, Sterke a slovo Indes si tiež zapamätaj
 a tak sa naučíš
 brániť sa s Umením a (dobrou) prácou
 Ak sa ľahko zľakneš,
 radšej sa šermu nepriúčaj
 Odvaha a svižnosť,
 opatrnosť, dôvtip a bystrosť
 Zdravý rozum, skrytosť,
 miera, predvídavosť, zručnosť,
 to všetko si šerm vyžaduje
 a k tomu veselú a odvážnu myseľ.*

Teraz nasleduje komentár

Predovšetkým si zapamätaj a vedz, že hrot meča jest stredom, centrom a jadrom meča a práve z neho všetky techniky vychádzajú ale aj v ňom končia. Takto je (napríklad) aj *Hengen* a *Winden* (iba) návesom a otáčaním okolo centra a jadra meča. [19r] Z hrotu vychádza celkom veľa dobrých techník a vymysleli a používajú sa práve preto, že keď nejaký šermiar, ktorý seká či bodá na nejaké miesto netrafí, resp. nemusí zakaždým trafiť, aby mohol potom pomocou rovnakých techník (či už sekmi, bodmi alebo rezmi), s príkrokmi alebo s úskokmi, s obchádzaním alebo prískokom súperu zasiahnuť. Tiež v prípade, že vystrelí hrot príďaleko alebo spraví priveľký výpad, tak môže s *Winden*, resp. s úkrokom znova (vzdialenosť) skrútiť alebo sa navrátiť, aby mohol vzápätí nasadiť vhodné techniky a pracovať s princípmi Umenia šermu a pokračovať tak (vhodnými) sekmi alebo bodmi. Pretože z Lichtenawerovho umenia vychádzajú všetky techniky a princípy umenia šermu mečom. O tom, ako jedna technika či princíp vychádza z druhej, a ako sa v súslednosti robia, aby keď jedna netrafí, druhá uspela a našla svoj prienik (nech už ide o sek, bod alebo rez), budeš ešte neskôr počuť.

¹⁸ Mohli by sme preložiť/chápať aj ako podmienku: Žiaden *Wechsler* sa nedostane na Tvoj *schilt*, ak budeš sekať k odkrytiám a nie k meču.

¹⁹ Czecken ako „Zucken“, čiže cukanie. V iných textoch je to explicitne spomínané ako Zeckrur, teda rôzne malé seky alebo údery, ktoré natropia škodu aj bez silnejšej intenzity či skôr náhodou a neopatrným zachádzaním

Za ďalšie, zapamätaj si a vedz, že žiadna z častí meča nebola vymyslená len tak na okrasu. Šermiar by mal používať ako hrot, tak obe hrany čepele, priečku a hlavicu, každú [19v] časť podľa jej špecifických pravidiel, ktoré v Umení šermu má. Viac o tom ako to robiť a rôzne (praktické) postupy nájdeš ďalej popísané.

Taktiež si zapamätaj, že keď (Lichtenawer) hovorí „*Chceš ukázať umenie...*“ (atď.), tak má na mysli, že zručný šermiar by mal stáť s ľavou nohou vpredu a sekať poriadne na súpera seky z pravej strany a tak sa pri tom natiahnuť, až kým neuvidí kde by mohol súpera zasiahnuť spolu s krokom²⁰. Tiež má na mysli, že ak „*chce niekto mocne šermovať*“, tak by mal začať (pohyb) z ľavej strany, šermovať celým telom, celou silou, ku hlave a k telu, kdekoľvek kde môže zasiahnuť.²¹ Nikdy však k meču, dokonca by sa mal tváriť/predstaviť si, že súper žiaden meč nemá, resp. že ho nevidí. Netreba však podceňiť žiadne *štrajchnutie* ani dotyky²². Treba byť neustále v pohybe, neustále pracovať (k odkrytiam), aby nedostal súper šancu na útok.

Tiež má na mysli, že keď niekto seká, tak by nemal ísť priamo za sekou, ale vykročiť trochu na stranu, resp. nakrivo od súpera, aby sa k nemu dostal zo strany. Odtiaľ ho s čímkoľvek zasiahne ľahšie ako priamo spredu. Keď bude sekať či bodáť priamo na súpera, voči jeho odkrytiam, ku hlave a k telu, s krokmi a obchádzaním, tak mu to súper so žiadnym *Durchweschsel* alebo inými technikami nevykryje ani neodvedie, nech bude takto sekať alebo bodáť čokoľvek.

[20r] Tiež si zapamätaj a vedz, že keď hovorí „*Vor a Nach, tieto dve veci...*“ (atď.), tak vymenúva päť slov, a sice *Vor, Noch, Swach, Stark, Indes*. Práve na týchto slovách spočíva všetko Umenie majstra Lichtenawera a práve ony sú základným kameňom a jadrom všetkého šermu, či už na pešo, na koni, v zbroji i bez. Slovom *Vor* má na mysli to, že každý dobrý šermiar by mal vždy mať *Vorslag*, resp. ho vyhrať, bez ohľadu na to, či traťí alebo minie. Veď ako tiež vraví: „*Tni dovnútra a poriadne k cieľu súr to vpred, či minieš a či traťíš*“. Teda, ak niekto ide, resp. nabieha na súpera, tak v momente, keď vidí že ho môže s krokom alebo s priskokom zasiahnuť do odkrytia, ktoré spozoruje, tak by tam mal ihneď s radosťou zaútočiť. Ku hlave a k telu, zručne, bez strachu a na miesto, kde ho môže najlepšie zasiahnuť. Takto by mal získať *Vorslag*, či už súpera zraní alebo nie. Mal by mať vo svojich krokoch uváženie a mať ich správne odmerané, aby nevykročil krátko alebo naopak – príďaleko.

Ak teda spraví *Vorslag* a podarí sa mu trafiť, tak by mala rýchlo nasledovať ďalšia vec. Ak však protivník *Vorslag* mečom vykryje alebo odvedie, či už je to sek alebo bod, v tej chvíli, ako sa ešte nachádza na meči, v tom momente, ako dochádza ku krytiu, resp. odvádzaniu od odkrytí, do ktorých bolo útočené, v tej chvíli by mal vycítiť a zistiť [20v] aký je súper v danej väzbe. Či je v kryte, resp. odvádzaní na meči mäkký alebo tvrdý, slabý alebo silný. Ak sa mu podarí vycítiť, aký je v tejto akcii jeho protivník a zistí, že je silný a tvrdý, tak ihneď v momente, ako to zistí, tak by mal *Indes*, resp. počas toho, ako sa jeho súper bráni byť voči tomu mäkký, resp. slabý. A počas toho, skôr než prejde do útoku protivník, tak

²⁰ Alebo krokmi

²¹ Opäť trochu komplikovanejšia veta. Výrok som nechal v mechanickej podobe, t.j. začať šermovať „od ľavej strany“. Mohli by sme ho chápať aj nasledovne: „Keď má na mysli, že „chceš mocne šermovať“, tak to znamená, že máš aj z ľavej strany šermovať celým telom, celou silou...“

²² *Czecke a ruren* – v neskorších dielach je to uvádzané spolu, ako *Zeckrur*, prípadne iba *Rur*. Na vysvetlenie si požičiame knihu datovanú o takmer 200 rokov neskôr, *Grundtliche beschreibung...* od Joachima Meyera: "to nie sú ani seknuté seky, skôr také, ktoré sú súrené k odkrytiu počas práce, do miesta, kde má súper dieru v odkrytí... švacnuté zhora alebo zdola s plôškou alebo vonkajšou časťou čepele.." V tomto kontexte ide aj o seky hranou a podobne

by mal spraviť *Nochslag*. To znamená, že by mal ihneď v momente, ako sa súper kryje a odvádza *Vorslag*, či už pôvodne sekal alebo bodal, tak by mal prejsť do iných techník, resp. trikov. S týmito musí samozrejme útočiť a ohrozovať odkrytia a byť neustále v pohybe a v útoku. Toto súpera iba zneistí a zapríčiní, že bude mať čo robiť, aby sa vykryl, a nebude môcť prejsť do útoku. Pretože ten, kto sa musí neustále brániť a dávať pozor na útoky je vždy vo väčšom nebezpečenstve ako ten, ktorý útočí. Buď musí útoky vykryť alebo bude zasiahnutý a len s veľkými problémami prejde do protiútok. Preto Lichtenawer hovorí: „*Veru naozaj Ti hovorím, ak to pochopíš, nikto sa bezpečne neubráni a súper sa k svojim útokom nedostane*“ – ak nebudeš činiť inak, ako podľa týchto piatich slov.

Na tomto pravidle stojí celý šerm. Preto často porazí hocijaký sedliak majstra, ak mu nechýba odvaha a podarí sa mu získať *Vorslag*, ako sa píše v tejto náuke.

[21r] So slovom *Vor* má na mysli, ako bolo pred chvíľou povedané, že by mal šermiar s dobrým *Vorslagom*, resp. prvým útokom statočne a bez strachu rýchlo zaútočiť na protivníkov odkrytia. To znamená ku hlave a k telu, bez ohľadu na to, či trať alebo minie, aby súper zneistil a vystrašil. Potom nebude vedieť, čo má proti tomu (alebo ďalej) robiť. A skôr, než si to uvedomí a príde k sebe, tak by mal spraviť *Nochslag*. To zapríčiní, že sa bude musieť kryť a chrániť a nebude môcť prejsť do útoku. Pretože ten, ktorý útočí ako prvý, resp. spraví *Vorslag*, tomu sa podarí vždy prísť skôr k *Nochslagu*²³ keďže ho súper (proste) musí vykryť. Môže napríklad zaútočiť na hlavu hlavicou, prípadne môže robiť *twerhavy*²⁴ (a tie sú vždy dobrá voľba) alebo len tak predhodiť meč priečne dopredu²⁵, aby si pripravil pôdu pre iné techniky či započatť hocičo iné skôr, než začne útočiť súper. Ešte budeš o tom počuť, resp. čítať, ako sa robia techniky jedna za druhou (v jednom slede), aby súper neostal nezasiahnutý - ak samozrejme konáš podľa tejto náuky. Pretože v jednom úmysle, akoby v jednom seku (ak je to možné) je potrebné vykonať nielen *Vorslag*, ale aj *Nochslag*, svižne a rýchlo, jeden (útok) za druhým.

Rád by som sa dostal k ďalšiemu. Ak sa stane že niekto kryje *Vorslag*, tak ho musí kryť s mečom, čiže sa dostane na súperov meč. Ak ten potom trošičku zaváha, nechá sa vykryť a/alebo chce ostať na meči, tak by mal (správny) šermiar ihneď *Windovat*²⁶ a k tomu si všímať a vycítiť, či sa súper nechce z meča stiahnuť (alebo ostať vo väzbe). Ak sa po naviazaní sťahuje z väzby a oba ich hroty mieria smerom k odkrytiám, tak skôr, než sa protivník so stiahnutím [21v] nachystá k ďalšiemu seku alebo bodu, tak by ho mal so svojim hrotom nasledovať s poriadnym bodom do hrude, alebo hocikam dopredu, kde sa mu podarí najrýchlejšia trafiť a kam má najkratšiu cestu. Súper by sa tak nemal z meča stiahnuť bez toho, aby bol zranený²⁷. Pretože ten, kto vykryl, má v danej chvíli v prípade protiútok²⁸ k súperovi bližšie. Nesmie však zabudnúť ísť po najkratšej a najpriamejšej cestičke. Keď sa súper sťahuje z meča, a chystá sa k novému seku alebo bodu, tak musí ísť po dlhšej ceste, preto by si sa mal snažiť vždy vykonať sek alebo bod skôr ako Tvoj súper. A to myslí Lichtenawer so slovom *Noch*.

Keď človek vykoná *Vorslag* mal by ihneď a bez otáľania spraviť *Nochslag* a zároveň byť neustále v pohybe a dobiedzať súpera. Mal by robiť jednu vec za druhou, totiž ak prvá vec zlyhá, tak nech druhá,

²³ V zmysle naskytne sa mu šanca, má oveľa väčšiu pravdepodobnosť, že ho spraví atď. Samozrejme, ak robí to čo má a neprepásne svoju šancu, prípadne nevyhodnotí väzbu

²⁴ *Zwer, Zwerch, Zwirch, Zwir, Twer, Twir...* v texte uvádzam v pôvodnej podobe. Ide o priečny sek. Vid' preklad Hans von Speyer

²⁵ „*Twer vorwerfen*“ – znamená prísť do polohy, ktorá korešponduje s konečnou podobou seku *Twer* – držať meč nad hlavou a kryť si hlavu atď.

²⁶ Stočiť meč do jedného z *winden*

²⁷ De facto riposta

²⁸ *Nochvolge* – následnej akcie

tretia či štvrtá zasiahne a nedovolí súperovi prejsť do protiútok. Nikto nezíska väčšiu výhodu v šerme než ten, ktorý činí podľa pravidiel skrytých v týchto piatich slovách.

Ak sa stane, že šermiar ostane vo väzbe po tom, ako druhého vykryl a ten sa tiež rozhodne zostať na meči a nevykonal ešte *Nochslag*, mal by ihneď spraviť *Winden* a zotrvať vo väzbe. Mal by si zároveň všimnúť a zistiť, či je súper na meči mäkký alebo tvrdý. Podarí sa mu zistiť, resp. vycítiť že je na meči silný, tvrdý a pevný a týmto spôsobom sa snaží jeho zbraň odtláčiť, mal by reagovať uvoľnením a zmäkčením. Takto nechá (pohodne) súperov meč odskočiť preč, mimo terč. [22r] Ba čo viac, týmto spôsobom sa rýchlejšie a svižnejšie stiahne a privedie meč do polohy na útok na súperove odkrytia. A mal by ihneď sekať, bodat' či rezať, do hlavy či do tela, po najkratšej a najpriamejšej cestičke. O čo silnejšie a tvrdšie bude súper so svojim mečom tlačíť, o to viac jeho meč odskočí alebo odletí, ak druhý šermiar zmäkne, povolí zbraň a odvedie jeho meč preč. Ten, čo tlačí sa tak úplne odkryje a druhý šermiar ho bude môcť zasiahnuť kam len chce. A to všetko skôr, než sa stihne pripraviť k novému seku alebo bodu.

Ak je protivník vo väzbe mäkký a slabý a druhému sa to podarí vycítiť, mal by ihneď zatvrdnúť, zatlačiť na jeho meč a mal by mocne so svojim hrotom, po súperovom meči zaútočiť na jeho najbližšie odkrytie. Mal by ísť priamo vpred, akoby mal na hrote priviazanú šnúрку, resp. motúz ktorý ho nasmeruje po najkratšej ceste k najbližšiemu odkrytiu. S takýmto bodom bude aj dobre krytý, najmä ak je súper mäkký a nechá si odtláčiť meč a zároveň sa nechá zasiahnuť. Ak však počas bodu zatvrdne a začne bod silno kryť, resp. odvádzať, a tlačí svoj meč na stranu, tak by mal druhý šermiar opäť zmäknuť a nechať protivníkov meč odísť preč a svižne útočiť do (ďalších) odkrytí. Či už sekou, bodom alebo rezom, ako len chce. A to myslí Lichtenawer pod slovami *mäkký a tvrdý*²⁹.

Toto má základ v myšlienkach autorít [22v]. Napríklad Aristoteles vo svojej knihe *Peri Hermeneias*³⁰ hovorí: „Protiklady sú nápomocnejšie, ak ich postavíme k sebe, než aby sme veci čelili rovnakým spôsobom“³¹. Slabosť voči sile, tvrdosť voči mäkkosti a naopak. Pretože ak bude sila čeliť sile, zvíťazí vždy ten mocnejší. Preto nasleduje Lichtenawerov šerm skutočné a plnohodnotné umenie, aby aj slabý človek so svojim umením a zručnosťou mohol zvíťaziť nad silným človekom a jeho silou. Inak by to nebolo žiadne umenie.

Nauč sa preto v šerme správne cítiť, pretože ako hovorí Lichtenawer „Nauč sa cítiť, slovo *Indes* vie totiž dobre zranit'“. Ak sa nachádzaš so súperom vo väzbe a *Indes* alebo v tej chvíli vycítiš, či je na meči silný alebo slabý, tak budeš vedieť správne zvážiť čo máš proti nemu vykonať vďaka spomínanej poučke a vďaka tomuto umeniu. Pretože súper by sa nemal z meča stiahnuť bez škôd, keďže Lichtenawer hovorí: „Zasiahni a zmät' ho, keď sa od Teba chce stiahnuť“³².

Riad' sa touto náukou a pochopíš, že keď spraviš a vyhráš *Vorslag*, a v momente, v jednom slede po jeho vykonaní, bez otáľania a bez prestávky spraviš *Nochslag*, t.j. druhý, tretí alebo štvrtý útok, či už sek alebo bod, tak súper nebude môcť prejsť do protiútok. Ak sa ocitneš so súperom vo väzbe, tak maj správne cítenie a čiň tak, ako bolo napísané vyššie. Pretože toto je samotný základ šermu, že šermiar má byť neustále v pohybe a nepoľaviť vo svojom snažení. Ak príde na cítenie, riad' sa vyššie napísaným.

Vo všetkom, čo robíš a čo sa chystáš započat' maj dobrú mieru (odhad) a primeranú vzdialenosť. Ak napríklad vyhráš *Vorslag*, sprav ho tak, aby si bol schopný spraviť vzápätí aj *Nochslag*, to jest nie príliš silno alebo unáhlene. Preto Lichtenawer vraví: „Ved' sa k nasledovnému: všetky veci majú vzdialenosť i mieru“. Na to nezabudni aj pri krokoch a vo všeobecnosti pri všetkých technikách a pravidlách šermu.

²⁹ Weich und Herte

³⁰ lat. *De Interpretatione*, slov. *O vyjadrovaní*, viac info napr. http://en.wikipedia.org/wiki/De_Interpretatione

³¹ Voľný preklad

³² Odkaz na verš

[23r] Toto je text, v ktorom vymenováva päť sekov a ostatné šermiarske techniky

*Nauč sa päť sekov sprava,
ktoré kryjú zbrane
Cornhaw, Krump, Twere,
Schiler a Scheitelere
Alber, Vorsatzen,
Nochreisen, Oberlawfen porazí seky,
Durchwerscheln, Czuken,
Durchlawfen, Abesneiden, Hende druken,
Hengen, Winduj do odkrytí
Útoč, zachyť, štrajchuj a bodaj s útokom*

Toto je o Czornhawe atď

*Kto na Teba zhora seká,
czornhaw ort ho ohrozí
Ak sa voči tomu obráni
bez strachu sprav oben abnehmen
Bud' voči tomu silný,
Winduj, bodaj a ak to vidí, zaútoč nižšie
Toto si dobre zapamätaj
Či sek, bod alebo poloha, či je tvrdý a či mäkký
Indes, Vor a Noch
Nebud' v Kriegu unáhlený
Kto bojuje a útočí nahor
Bude zdola zahanbený
Vo všetkom Winden
Sa nauč rozpoznať sek, bod a rez
Ak chceš majstra zmiast',
mal by si v každej väzbe rozoznať
či spraviť sek, bod alebo rez
Nesekaj k meču,
ale mier k odkrytiam
K telu a ku hlave,
ak nechceš prísť k zraneniu
Či trafiš alebo minieš dbaj,
aby si vždy útočil k odkrytiam
Vo všetkom sa nauč
stáčať hrot smerom k odkrytiam
Kto seká príliš navôkol,
ten bude často veľmi zahanbený
Po tom najkratšom
ved' svoje seky a body*

*A mal by si vykračovať
trochu na pravú stranu*³³

Komentár: Tu si zapamätaj a vedz, že Lichtenawer nazýva horný sek sekaný od ramena *Czornhaw*. Pre človeka, ktorý je nahnevaný a zúrivý [23v] nie je žiaden sek vhodnejší, resp. pripravenejší ako tento horný sek, ktorý sa seká na súpera od ramena. Preto hovorí Lichtenawer, že ak niekto na Teba seká horný sek, tak máš proti nemu seknúť *Czornhaw* tak, aby si mohol prudko vystreliť hrot vpred. Ak Ti bod kryje, tak ihneď zdvihni meč nahor a choď na druhú stranu jeho zbrane. Ak Ti to kryje³⁴, tak buď silný a tvrdý na meči a *winduj* a bodaj zaraz a umne. Ak Ti aj to kryje, tak to šmar, resp. sekaj ihneď k spodným odkrytiam, kdekoľvek môžeš trafiť, napr. k nohám. Sprav to všetko v jednom slede, jednu vec za druhou, aby súper nemohol prejsť do protiútku. A veci, o ktorých sme písali predtým – *Vor, Noch, Indes, Silný, Slabý, seky, body a rezy*, by si mal mať stále na pamäti a nezabudnúť na nich počas boja. Tiež by si sa nemal veľmi náhliť v *Kriegu*, ak Ti nejaká technika zlyhá hore (ak tam útočíš), tak trafiš zospodu, ale o tom ako sa so správnym umením robí jedna technika z druhej (najmä body, seky a rezy) budeš ešte počuť neskôr³⁵. Taktiež by si nemal sekať k súperovmu meču, ale k nemu samému, t.j. ku hlave a k telu, kam len chceš.

Významu prvého veršu môžeš rozumieť aj tak, že keď sekáš zhora *Czornhaw*, tak ho ohrozuje hrot, resp. bod (z) *czornhawu*.

Tak konaj podľa tejto poučky, buď neustále v pohybe či trafiš alebo minieš, (hlavne) aby súper nemohol prejsť do útoku, a so sekmi vykročuj poriadne na strany. Tiež vedz, že všetky seky, nech už sa volajú akokoľvek, pochádzajú z dvoch (základných) sekov. [24r] Týmito sekmi sú *Oberhaw* a *Underhaw*³⁶ z oboch strán, a sú najhlavnejšie a esenciálne pre všetky ostatné seky. A tieto isté seky vychádzajú principiálne a vo svojom základe z hrotu meča, pretože ten je jadrom a centrom všetkých techník. O tom sme ale už dostatočne pojednávali skôr.

Z týchto sekov vychádzajú štyri *Vorsetcze*³⁷ na obe strany, s ktorými sa všetky seky, body alebo polohy lámu a porážajú. Z nich sa dá tiež prejsť do štyroch *Hengen*, z ktorých (ako o tom ešte budeš počuť) sa dá robiť poriadne Umenie.

A keď niekto šermuje, tak by mal vždy viesť, resp. stáčať hrot voči súperovej tvári alebo telu. Tak bude stále zaneprázdnený a nebude môcť začať robiť veci skôr, ako ten druhý. Pretože (šermiar s namiereným hrotom) má vždy k súperovi bližšie ako ten druhý.

Ak sa stane, že sa podarí súperovi získať *Vorslag*, tak by mal druhý šermiar rýchlo, uvážene a isto spraviť *Wende*³⁸. A akonáhle odvedie³⁹ meč, tak by mal ísť ihneď rýchlo, svižne bez otáľania vpred (do útoku). Hrot by sa mal zakaždým namieriť, nastaviť a natočiť na súperovu hrud', ako o tom budeš ešte neskôr

³³ Môže byť aj na súperovu pravú stranu; Zvyšné dvojveršie je nečitateľné

³⁴ Nemusíme tomu rozumieť v následnosti. Môžu to byť dve akcie po *Zornorte*. Ak Ti to kryje, môžeš spraviť toto... ale aj toto. Nakoľko pôvodný text nie je úplne jednoznačný, nechávam v pôvodnom znení.

³⁵ Nanešťastie sa táto veta nevyplní.

³⁶ Horný a spodný sek

³⁷ *Versetzen*, kryty

³⁸ Môžeme rozumieť aj ako konkrétnu techniku *Winden*, aj ako všeobecný význam stáčanie, resp. odvádzanie (ako vykryť). Čiže, autor nás nabáda umne a isto vykryť *Vorslag*, resp. ho odvieť „stočením“ a ihneď viesť natočený hrot k súperovi.

³⁹ V niektorých výrokoch ide významovo o stočenie, sémanticky totožné s technikou *Winden*, aj keď to prekladám ako odvádzanie, keďže je to presnejšie

počuť. Taktiež, akonáhle sa naviažeš na súpera, resp. dostaneš na jeho meč, hrot by nemal byť vzdialený viac ako zhruba pol lakťa⁴⁰ od súperovej tváre alebo hrude. A treba mať určite na pamäti to, že ak chce niekto takýmto spôsobom prísť k súperovi, mal by ísť po čo najkratšej dráhe a nie príliš zďaleka, lebo sa môže stať (ak bude útočiť príliš zoširoka a nie čo najpriamejšie), že sa súper nenechá zasiahnuť, stiahne sa a (ľahko) spraví kryt.⁴¹

[25r] Toto je o štyroch odkrytiach atď.

*Vedz ako útočiť do štyroch odkrytí
a určite zasiahneš
Bez nebezpečenstva
a bez pochyb zo súperovho konania*

Komentár: Tu si zapamätaj, že Lichtenawer delí človeka na štyri časti a síce: prvá línia ide priamo od temena predkom tela nadol, medzi nohy. Druhá ide priečne cez pás. Takto vzniknú štyri štvrtiny, vľavo a vpravo nad pásom a taktiež pod ním. To sú štyri odkrytia a ku každému patria špecifické techniky. Útoč iba do odkrytí a nikdy nie k meču.

O tom, ako sa lámu štyri odkrytia

*Ak chceš zvíťaziť
a umne útočiť do štyroch odkrytí
Rob hore Duplire
vpravo dole Mutiere⁴²
Vravím Ti a ver mi
žiaden človek sa bezpečne neochráni
Ak si to pochopil,
je malá šanca, že sa dostane k útoku*

Toto je o Krumphawe atď.

*Sekaj Krump zručne,
háď hrot na ruky
Kryt z Krumpu dobre kryje
a s krokmi porazí mnoho sekov
Sekaj Krump na plochu
ak chceš majstrov oslabiť
Keď sa čepele hore stretnú
odíď preč, to sa mi bude páčiť
Nesekaj Krump na krátko
ak sekneš, tak sprav Durchwechsel*

⁴⁰ Podľa rôznych štandardov môže ísť o cca 20-35cm

⁴¹ Od „A treba mať na pamäti...“ ide o veľmi zložitú pasáž, kde je chýba mnoho vetných členov a mnoho slov je nedokončených či skratkovitých. Vetu som zložil podľa niekoľkých kľúčových slov (ísť spôsobom/takto, súperovi, najkratšom, nie zoširoka...), ktoré som kontextovo zasadil, najmä podľa predošlého spôsobu vyjadrovania sa a vracaniu sa k podobným pasážam. Stále však ide o veľmi voľný preklad.

⁴² Môže byť aj „Dole správne mutíruj“

*Kryť Krumpom Ti môže spôsobiť neplechu
ale vznešený Krieg zmätie súpera natoľko
že nebude vskutku vedieť
kde sa neskrýva nebezpečie*

Komentár: Tu si zapamätaj a vedz, že *Krumphaw* je horný sek, ktorý je seknutý „krivo“, zo strany s poriadnym vykročením. Preto hovorí Lichtenawer, že ten, kto chce daný sek vykonať, ten by mal počas toho, ako robí tento sek vykročiť poriadne na pravú stranu. Taktiež by mal svoj hrot hodiť, resp. vystreliť súperovi ponad priečku na ruky. A keď trafí súperov meč, mal by sekať na jeho plochu⁴³ a zostať silno na ňom, tvrdo tlačiť a mal by odsledovať, čo môže čo najpriamejšie a najrýchlejšie urobiť, či už so sekou, bodom alebo rezom. Nemal by tiež sekať príliš nkrátko, resp. skrátene a nezabudnúť na *durchwechsel*, ak sa príhodi^{44, 45}

[26v] Jeden sek sa volá *Veller* a vychádza z *Krumphawu*, ale je popísaný za *Twerhawom* (ako je nakreslená ruka⁴⁶), hoci by sa mal nachádzať pred *Twerhawom*. A tento sek ide krivo zospodu a posielajú šermiara ponad, resp. poza priečku so vstrelením hrotu, podobným spôsobom ako *Krumphaw*, ktorý sa robí zhora nadol.⁴⁷

[27r] Toto je o Twerhawe atď.

*Twer odníma to,
čo prichádza z Vom Tag
Tweruj so sterke
nezabudni na to pri svojej práci⁴⁸
Sekaj Twer tvrdo
do pluhu i do ochsa
Ak sa Twer hodí
so skokom hlavu ziasiahne
Fehler klame a zavádza⁴⁹
a podľa prania zdola zasahuje
Verkehrer si vynúti
durchlauffen a zápasenie
Umne ho schyť za lakeť
a vyved' ho z rovnováhy
Dvojité Fehler
súpera zasiahne a potom poreže
Zdvoj ihneď*

⁴³ Hypoteticky môže byť aj sekať plochou. V našej praxi sme experimentovali aj s týmto spôsobom

⁴⁴ Môže byť aj proti nemu, alebo z jeho strany

⁴⁵ Nasleduje prázdna strana, chýba text

⁴⁶ V manuskripte je pri tomto texte a o stranu ďalej pri veršoch o Twerhawe nakreslená malá ruka, ktorá ukazuje na začiatok spomínaného veršu

⁴⁷ Viac detailov sa nedozvieme, nasleduje prázdna strana a pol. Dedukciou však akciu môžeme zrekonštruovať do pravdepodobnej podoby.

⁴⁸ Môžeme rozumieť so šterkou ako so silnou časťou čepele, prípadne s fyzickou silou, keďže komentátor odporúča sekať Twer s celou silou tela

⁴⁹ Tu sa nachádza druhá ruka, ako v poznámke č. 46

Vykroč k nemu naľavo a nebuď pomalý
 Pretože všetok šerm
 si vyžaduje poriadnu rýchlosť
 A k tomu odvahu
 opatrnosť, lešť a dôvtip.

[27v] Komentár: Tu si zapamätaj a vedz, že na v celom meči nie je seku, ktorý by bol tak solídny, taký mocný, tak dokonalý a všeobecne tak dobrý ako *Twerhaw*. Seká sa po prieči, resp. priečne⁵⁰ na obe strany, s oboma ostriami (t.j. predným a zadným), ku všetkým odkrytiam, ako horným, tak aj spodným. S *Twerom* sa kryje a láme všetko, čo prichádza z polohy *Von tage*, to znamená horné seky, resp. celkovo všetko, čo je sekané zhora nadol.

Ten, kto chce tak urobiť, resp. *Twer* dobre sekať, by mal meč predhodiť poriadne priečne⁵¹ pred hlavu, na ľubovoľnú stranu takým spôsobom, akoby sa chcel dostať do horného *Hengen*, resp. *Winden*. Počas *Twerhawu* je potrebné mať jednu plochu hore, resp. druhú natočenú smerom nadol a hrany majú smerovať priečne na strany, jedna na pravo a druhá naľavo.

S *Twerhawom* je naozaj výhodné dostať sa na súperovu zbraň. Ak sa to podarí, tak sa bude súperovi len horko-ťažko dať odísť bezpečne preč, pretože bude zasiahnutý *Twerhawom* na obe strany. Keď niekto sekať *Twerhaw*, či už hore alebo dole, tak má mať meč s priečkou a pretočenou rukou hore pred hlavou. Takto bude poriadne krytý a chránený. A takisto by mal sekať *Twerhawu* tak trochu so šterkou⁵².

Ak niekto bojuje o svoj krk⁵³, tak by mal sledujúc túto poučku získať *Vorslag* s poriadnym *Twerhawom*. Akonáhle sa blíži k súperovi a zistí, že ho s krokom alebo s priskokom môže zasiahnuť, mal by nasadiť *Twerhaw* a vystreliť hrot zhora zo svojej pravej strany, s krátkym ostrím k súperovej hlave. Mal by *Twerovať* takým spôsobom, že sa hrot vystrie, resp. obtočí a „prehne“ k súperovej hlave ako taký popruh. Pretože ak sa spraví *Twer* poriadne a s dobrým krokom, resp. priskokom, tak sa súper len s veľkými ťažkosťami obráni či vykryje.

Ak sa teda niekomu podarí získať z jednej strany s *Twerom Vorslag*, tak by mal ihneď, bez otáľania, či trať alebo minie, v jednom slede a bez prestávky získať aj *Nochslag* s *Twerom* na druhú stranu. Mal by ho seknúť s prednou hranou a skôr, než sa súper spamätá a prichystá k protiútok, ako sme si o tom už povedali skôr v poučke.

Twer by sa mal sekať na obe strany, do *Ochsa* a do *Pflugu* (to znamená do horných a spodných odkrytí), z jednej strany na druhú, nadol a nahor, v jednom slede a bez zaváhania tak, že budeš neustále v pohybe a nenecháš súpera prejsť do útoku. Vždy, keď sa robí *Twer*, či už horný alebo spodný, vždy treba sekať poriadne a hodiť meč priečne⁵⁴ nahor pred hlavu, aby si bol dobre krytý a chránený.

[28v] Toto je o Schilhawe

*Schiler láme to
 čo hulvát seka alebo bodá*

⁵⁰ Horizontálne

⁵¹ Môžeme rozumieť aj priečou; vid' pasáž spojenú s poznámkou č. 25

⁵² Silnou časťou čepele, od priečky do polovice čepele. Túto pasáž môže rozumieť aj ako so silou, mocne, osobne sa prikláňam k neskorším glosátorom Zedlu, prekladám túto pasáž takto.

⁵³ Doslova, teda o život

⁵⁴ Opäť v zmysle „priečou“ nad hlavu, byť tak krytý v kvázi-ochsovej polohe

*Kto robí durchwechsel
schiler ho oň pripraví
Poškuľuj, či nie je krátky
durchwechseln ho porazí
Poškuľuj po hrote
a bez obáv zasiahni krk
Poškuľuj po hlave
ak máš v úmysle zasiahnuť ruky
Poškuľuj napravo
ak chceš správne šermovať⁵⁵
Schilhaw si pochvaľujem
snáď len nepríde príliš pokojne*

Komentár: Tu si zapamätaj a vedz, že *Schilhaw* je horný sek z pravej strany, ktorý sa seká so zadným ostrím meča, ktoré sa tiež nazýva „ľavou stranou“. Seká sa ako by si škúľil, teda na jednu stranu počas vykročenia na druhú - pravú stranu, s pretočeným mečom a vytočenou rukou.

Tento sek zlomí to, čo sekne zhora nadol kadejaký amatér⁵⁶ (rozumej sedliak), ako majú často vo zvyku. Rovnakú vec zlomí aj *Twerhaw*, ako sme si povedali pred chvíľou.

Ten, kto bude hroziť s *Durchwechsel*, ostane akurát tak zahanbený vďaka *Schilhawu*. *Schilhaw* je (však) nutné urobiť poriadne, dostatočne sa natiehnúť a hrot rýchlo vstreliť k cieľu. Súperovo *durchwechsel* tak vyjde navivoč.

Je tiež treba dobre poškuľovať po hrote a následne bez strachu a umne ísť po krku a⁵⁷

[29v] *Kde vidieť oboch z vás
tasiť meče z pošiev
Treba sa posilniť a pripraviť
Nezabudnúť okrem krokov
na Vor a Noch, dve veci
skúšaj, meraj a so znalosťou odskakuj
Pokračuj po všetkých zásahoch
ak chceš silákov zmiast'
Ak sa kryje, tak to stiahni,
bodni, kryje, tak naňho útoč
Winden a Hengen
sa nauč zručne robiť
A zisti, či sú jeho útoky
mäkké alebo tvrdé
Ak šermuje silno
tak vieš, čo máš zručne spraviť
Ak útočí zoširoka či sa príliš naťahuje
bodanie ho porazí*

⁵⁵ Verš môžeme chápať aj ako „poškuľuj správne“. Bohužiaľ nie je vysvetlený, nakoľko za touto pasážou je prázdna, nedopísaná strana

⁵⁶ V origináli sa používa výraz „puffel“, čo je byvol, teda hulvát

⁵⁷ Nedopísaná veta, koniec pasáže, nasleduje prázdna strana

Ak sa kryje s tvrdými sekmi
 tak zasahuj bez strachu a bez obáv
 Sekaj dovnútra a choď vpred,
 súr to k nemu, či trafiš a či minieš
 Nesekej k meču,
 ale mier k odkrytiam
 Či už trafiš alebo minieš
 dbaj o to, aby si útočil do odkrytí
 S oboma rukami sa nauč
 privádzať hrot k jeho očiam
 Šermuj s rozumom,
 a vždy získaj Vorslag
 a či minie a či trafi
 ihneď útoč Nachschlagom
 Na obe strany
 a vykračuj napravo smerom súperovi⁵⁸
 Takto vyhráš šermom
 alebo sa dostaneš do zápasu⁵⁹

[30r] Toto je o Scheitelhawe atď.

Scheitler ohrozuje tvár
 a pri natočení hrud'
 Čokoľvek čo z neho vzíde
 Crone⁶⁰ ochráni
 Rež cez Korunu
 a krásne ju tak porazíš
 Na štrajchy stlač
 a s rezmi ich odtiahni
 Scheitelhaw si pochvaľujem
 snáď len nepríde príliš pokojne⁶¹

[32r] Lichtenawer sa drží viac-menej iba týchto štyroch polôh, a to pretože vychádzajú z horného a spodného Hengen a dá sa z nich bezpečne šermovať.⁶²

⁵⁸ Môže byť aj vykračuj na súperovu pravú stranu; môže to však byť asociované s harnischfechten, vid' ďalšiu poznámku

⁵⁹ Celá táto pasáž sa bežne nachádza v Lichtenawerovom *Kampffechten* (bojom v zbroji), či ide o chybu, alebo je tu schválne (prakticky sedí aj s pravidlami *Blossfechten*), sa už dnes nedozvieme. Opäť za ňou nasleduje prázdny priestor cca 1 celej strany

⁶⁰ *Crone*, *Kron*, resp. Koruna je podľa ostatných zdrojov prostý kryt, počas ktorého sa nachádza priečka a čepeľ nad hlavou

⁶¹ Ani prvý, ani zďaleka posledný krát musím skonštatovať, že po tomto verši sa v knižočke nachádzajú tri prázdne strany. Na výklad daných veršov teda musíme použiť ostatné glosované diela

⁶² Evidentne ide o neskôr dopísanú poznámku, keďže je natlačená do úzkeho priestoru medzi okrajom strany a ďalším nadpisom, dopísaná extrémne malým písmom

Toto je o štyroch polohách

*Iba štyroch polôh sa drž
a na tie obyčajné zabudni
Ochs, Pflug, Alber
a Vom Tage by ti nemali byť neznáme*

Kometár: Tuto vymenováva štyri polohy, resp. strehy, ktoré (môžeme) považovať sa užitočné. Ale najprv vedz, že v nich netreba zotrávať príliš dlho. Lichtenawer má na to také porekadlo: „*Kto sa nehýbe, je mŕtvy, kto sa hýbe ešte žije*“⁶³. A to sa týka aj samotných polôh; človek by mal radšej útočiť s rôznymi technikami ako vyčkávať v strehoch, v ktorých môže akurát tak rovno opustiť bojisko⁶⁴.

Prvým strelom je *Pflug* a robí sa tak, že sa hrot vystrie smerom na zem, buď pred seba, alebo na stranu. Po *Absetzen*⁶⁵ sa to nazýva inak, a síce *Schranckhute*, resp. *Pforte*⁶⁶.

Druhý strel, *Ochs*, je horným *Hengen* nad ramenom.

*Alber láme, čo súper seká alebo bodá
S Hengen štrajchuj a nasad' ihneď Nochreizen*⁶⁷

Tretí strel, *Alber*, je spodným *Hengen*. Pomocou neho sa lámú všetky seký a body, teda ak sa správne robí.⁶⁸

Štvrtý strel, *Vom Tage*, je vlastne *dlhým hrotom*. Ak ho (dlhý hrot) niekto správne vykonáva, s natiahnutými pažami, toho len ťažko človek trafi so sekmi alebo s bodmi. Tiež sa môže nazývať ako *Hengen* nad hlavou.

Tiež vedz, že všetky strehy, resp. polohy sa dajú zlomiť so sekmi. Ak voči nim niekto zručne sekne, tak ten druhý musí strel zanechať a kryť sa. Preto Lichtenawer nekladie na polohy, resp. strehy príliš veľký dôraz. Aby sa jeho protivník musel mať na pozore, snaží sa radšej získať *Vorslag*.

[32v] Toto je o štyroch Vorsetczen

*Sú štyri vorsetczen
ktoré sú tiež nebezpečím pre polohy
Na Vorsetczen si dávaj pozor
ak sa prihodia, môžu Ti spôsobiť neplechu*⁶⁹
*Ak Ťa súper vykryl
nech sa to stane akokoľvek
Čuj čo Ti radím
štrajchni nahor a svižne sekni naspäť*

⁶³ Na tomto mieste musím vzdať hold (dô)vtipu Lichtenawera, resp. autorovi tohto diela

⁶⁴ Alebo prísť o šancu

⁶⁵ Po krytí, keď je hrot na stranu

⁶⁶ Brána

⁶⁷ Môžeme rozumieť aj ako „Alber... s Hengen láme štrajchy...“ a „(Ako to spravíš) ihneď nasad' Nochreizen

⁶⁸ Pozornému, resp. znalému čitateľovi nemohlo uniknúť, že anonymný autor HS 3227a rozumie rozdielne *Pflug* a *Alber* v porovnaní so všetkými ostatnými autormi. Či už ide o chybu a skomoleninu neskorších majstrov, alebo o chybu tohto glosátora nie je podstatné. V tomto prípade sa komunita vedie väčšinovým výkladom

⁶⁹ Môže byť aj „posmelia Ťa“. Indikatívne z komentárov k iným dielam to tak môže vyznieť. Vzhľadom k nasledujúcemu komentáru to ale „kanonicky“ nechávam v tejto podobe

*Ansetzuj do štyroch odkrytí
Ostaň v tom, natoč (zbraň), ak chceš (súboj) ukončiť⁷⁰
Kto dobre kryje
šermiarovi prekazí mnoho sekov
Pretože do Hengen sa dostaneš zručne
po tom ako spraviš Vorsetczen*

Komentár: Tu si zapamätaj že sú štyri *Vorsetczen* na obe strany. Na každú stranu jedno horné a jedno spodné. Tie porazia, resp. zlámu všetky strehy či polohy. Slovom *Vorsetczen* sa nazýva spôsob, akým zhora alebo zdola so svojim mečom vykryješ, resp. odvedieš sek, bod alebo rez.

Ak Ťa súper vykryje, nech sa to stane akokoľvek, tak ihneď zodvihni meč preč od krytu, a svižne sekni (opäť) na súpera.

Ak sa stane, že vykryješ súpera Ty, resp. odvedieš sek alebo bod preč⁷¹, tak by si mal ihneď a bez otáľania vykročiť a pokračovať s ďalšou akciou na meči, aby sa súper nestihol stiahnuť. Sprav čo len chceš; ak však zaváhaš a budeš pomalý, tak prídeš k zraneniu.

Tiež by si mal dobre vedieť (meč) stáčať a zakaždým svoj hrot natočiť na súperovu hrud'. Bude sa potom musieť zaoberať hrotom.

Je potrebné byť so spôsobom krytia dobre oboznámený, pretože *Vorsetczen* je ozaj dobrý spôsob, ako sa súperovi dostať na meč. *Vorsetczen* vychádza totižto zo štyroch sekov, t.j. horný a spodný sek na obe strany, a prechádza rovno do štyroch *Hengen*. Akonáhle niekto vykryje či už horný alebo spodný sek, tak by mal ísť ihneď do *Hengen*. Rovnako ako keď odvedie s prednou hranou hocikajký sek alebo bod, ako sa to robí pri *Vorsetczen*.

[33r] Toto je o Nochreisen atď.

*Nauč sa Nochreisen dvojako,
alebo rež do zbrane
Sú dve Ewsere myne⁷²
svoju prácu takto začni
Odkúšaj útoky,
Či sú tvrdé a či mäkké
Nauč sa Fulen – cítiť
a slovo Indes, ktoré vie veľmi zraniť
Sú dva druhy Nochreisen
s ktorými sprav starý rez
Sprav následnú akciu po všetkých väzbách
ak chceš silákov zmiast'
Vo všetkom sa nauč
Vieš hrot proti súperovým odkrytiam
Rob Nochreisen s celým telom*

⁷⁰ Na tomto mieste sa nachádza vsuvka, ktorá naznačuje miesto, kam patrí dopísaný text nad nadpisom tejto pasáže, vid' nižšie

⁷¹ Autor používa slovo *abwenden*, čo znamená doslova odtočiť

⁷² *Aussere mynne*, akcia kedy po seku na druhú stranu nasleduje *duplieren* a režu sa ruky a tvár, vid' napr. Hans von Speyer

*a hrot drž pevne na cieli
Nauč sa zručne robiť Nochreisen
a skončíš dobre⁷³*

[33v] Toto je o Oberlawfen, šermiar dávaj pozor

*Kto útočí do spodných odkrytí
sprav Oberlawfen a zahanbíš ho
Keď sa naviažete hore
tak buď silný, to sa mi páči
Sprav si svoju prácu
alebo dvojako tvrdo tlač
Ak Ťa niekto tlačí nadol
Obehni ho a sekni ho opäť
Oberlawfuj na obe strany
A dávaj si pozor na hrany⁷⁴*

[34r] Toto je o Absetczen, dobre sa to nauč

*Nauč sa Absetczen
a pomocou neho ručne zlomíš body a seky
Kto na Teba bodá
bude zasiahnutý Tvojim hrotom a jeho zlomí
Z oboch strán zasiahneš
ak k tomu pridáš krok
Vo všetkom sa nauč
Stáčať hrot voči súperovej tvári⁷⁵*

[34v] Toto je o Durchwechsel atď.

*Nauč sa Durchwechsel
a spolu s tým bodáť na obe strany
Kto sa na Teba naviaže
Durchwechsel na ňom nájde otvorenie
Po tom, ako spraviš Durchwechsel
nezabudni na sek, bod alebo Winden*

⁷³ Zvyšná polovica strany je prázdna, úplne chýba komentár. *Nochreisen* je akcia, ktorá sa používa voči ľuďom, ktorý sa presekávajú, robia dlhé seky, viacseky a pod. Je to útok pred ich útokom, resp. po ich útoku (kým sa prichystajú k ďalšiemu). Viac detailov a vysvetlenie v ďalších veršoch odporúčame hľadať v prekladoch ostatných glosátorov, napr. Hans von Speyer

⁷⁴ Trištvrté strany v zápisníku po tomto neobsahuje žiaden komentár. Oberlawfen (alebo obehnutie) je akcia, pri ktorej využívame to, že súper je pri útokoch do spodných odkrytí otvorený hore, kde ho zároveň ľahšie dočiahneme. Pre širšie osvetlenie veršov opäť odporúčam iné zdroje

⁷⁵ *Absetczen* je pomerne rozšírená a častá technika, kedy napr. z *Pflugu* (v prípade tohto diela z *Albera*) vybodneme zaraz voči protivníkovi bodu, odvedieme ho preč a zároveň bodneme natočením do Ocha a pod. Týmto komentárom Ti musí byť ctený čitateľ jasné, že ani tu nie je trištvrté strany zapísanej textom, ktorý by nás obohatil o pohľad anonymného súčasníka Hansa Lichtenawera

Nesekaj k meču

Lebo Ti môže protivník spraviť Durchwechseln^{76 77}

Komentár: Tu si zapamätaj, že *Durchwechsel* sa dá robiť na obe strany a ide priamo k cieľu, zhora nadol alebo zdola nahor a treba ho spraviť svižne. Ak chceš robiť *Durchwechsel* z pravej strany zhora nadol, tak sekni horný sek takmer na súpera a vystrel s ním svoj hrot k jeho ľavej strane, ponad priečku. Urob to tak, aby si trafil dierku, resp. okienko priamo medzi ostrím a priečkou. Ak trafiš, tak si vyhral.

Ak Ti to však kryje tak, že Tvoj hrot odtláča, resp. odvádza preč so svojim mečom, tak nechaj svoj hrot ponoriť z tej istej strany a choď popod jeho meč na druhú stranu. Nechod príliš ďaleko, len popod jeho mečom, najkratšou cestou a následne ho poriadne bodni (opäť) ponad jeho priečku. Ak cítiš, že si trafil, tak sprav hneď ďalšiu vec.

A tak, ako to robíš z jednej strany, spodkom či vrchom, tak to rob aj z druhej. A keď sa na Teba niekto naviaže, tak zaútoč na jeho meči s hrotom proti jeho odkrytiam. Ak aj to kryje, tak sprav *Durchwechsel* ako predtým. Prípadne *Winduj* a vycíť jeho úmysly, či je mäkký alebo tvrdý a následne podľa toho zvol' (ďalšie) seky, body alebo rezy voči jeho odkrytiam.

[35r] Toto je o Czucken, zapamätaj si to šermiar

Prikroč blízko vo väzbe

Czucken je potom dobré riešenie

Cukni, trafiš, tak cukni ešte raz

pracuj, Winduj a zraniš súpera

Cukni vo všetkých väzbách

ak chceš majstrov zmiast'

Cukni preč z meča

a zväž ďalšie konanie⁷⁸

[35v] Toto je o Durchlawfen, čítaj

Sprav Durchlawfen a nechaj hlavicu visieť

a schyť súpera, ak chceš prejsť do zápasu

Pretože proti sile

je dobré pamätať na Durchlawfen

Durchlawfuj a udieraj/zhod' ho

pretoč ak chce chytiť hlavicu⁷⁹

[36r] Toto je o Abesneiden atď.

Odrež sa z hrán

zdola na obe strany

Sú štyri rezy

⁷⁶ Poučku môžeme rozumieť aj ako: „Nesekaj k meču, keď to niekto spraví, tak urob *Durchwechsel*“

⁷⁷ Posledné štyri verše sú dopísané ako vsuvka nad nadpisom pasáže

⁷⁸ Komentár chýba, zvyšok strany je prázdny. Zucken alebo cukanie je stiahnutie meča z tvrdej izby a následný sek alebo bod, viď iné zdroje

⁷⁹ Durchlawfen, resp. prebehnutie je zápasnícka technika, zhodenie, ktoré využíva súperov tlak. Aj po týchto veršoch abscentuje komentár a ostatok strany je prázdny

*Dva spodné a dva horné
Rezať treba priečne
a dobre, ak sa chceš vyhnúť zraneniam
Nerež príliš v zhone
Dávaj pozor, aby súper neprišiel Vor
Môže rezať vo všetkých väzbách
Len dávaj pozor na Nochreisen
Ak chceš vyviaznuť bez zranenia
Tak nestoj s rezmi na mieste⁸⁰*

[36v] Toto je o Hendedrucken atď.

*Pretoč svoju hranu
na plochu a tlač do rúk
Druhé je pretáčanie
prvé je Winden a tretie hengen
Ak chceš šermiarov nechať trpieť
tak po úderoch zatlač
Cez ruky sa sekajú
zručné rezy
Vytiahni tiež svoje rezy
nahor, hore nad hlavu
Kto ruky zatláča
predné prsty stiahne aby ostal bez zranenia^{81 82}*

Tiež vedz, že v momente, keď so stáčaním odvedieš súperov sek alebo bod, tak by si mal ihneď vykročiť vpred a zaútočiť naňho. Ak budeš pomalý alebo budeš otáľať, tak prídeš k zraneniam.

Tiež si zapamätaj a vedz, že s prednou hranou meča (resp. od stredu danej hrany až k priečke) sa všetky seky a body odvádajú⁸³. A o čo bližšie k priečke sa podarí zachytiť meč alebo bod so spomínanou hranou, o to silnejšie a istejšie bude samotné odvádzanie. Pretože čím bližšie sme k priečke, o to sme silnejší a mocnejší. O čo bližšie sme k hrotu, o to sme slabší a krehkejší. Z toho dôvodu, kto chce byť dobrým šermiarom, ten by sa mal predovšetkým naučiť dobre odvádzať. Pretože ak sa niekomu podarí dobre (súperov meč) odvieť, môže spraviť ihneď *Winden*, z ktorých vychádza všetko umenie a krása šermu.

Predné ostrie na meči sa nazýva pravé ostrie. A všetky body alebo seky sa dajú zlomiť z odvádzaním.

[37r] Toto je o Hengen, šermiar nauč sa to

⁸⁰ Komentár absentuje, zvyšok strany je prázdny

⁸¹ Drvivá väčšina týchto veršov sa nenachádza v iných dielach. Škoda, že k nim absentuje vysvetlenie, môžeme si ho však domyslieť

⁸² Po veršoch nasleduje krátky prázdny priestor, kde chýba úvodná glosa. Nadväzuje naňho text, akoby nepatriaci k pasáži

⁸³ Abwenden, t.j. odtáčajú

Sú dva Hengen
 z jednej strany od zeme
 Vo všetkých veciach, technikách
 sekoch, bodoch, polohách zisti, či je mäkký alebo tvrdý
 Sprav Sprechfenster
 stoj veselo a sleduj jeho zámer
 Ak sa od Teba niekto sťahuje
 tak ho šľahni, až to s ním zatočí
 Vskutku Ti vravím
 nikto sa bez nebezpečenstva neobráni
 Ak si to pochopil, súper sa nedostane k protiútokom
 Ak sa stane, že ostaneš na meči
 a odtiaľ môžeš robiť
 seky, body alebo rezy
 tak sa nauč cítiť
 bez akéhokoľvek pochybovania
 a nemal by si z väzby len tak zutekať
 pretože skutočná majstrovská technika
 sa odohráva práve na meči
 Kto sa na Teba naviaže
 Krieg – boj vo väzbe - s ním dobre pozápasí
 Vznesené Winden
 Môže tiež nájsť súperove otvorenie
 či už so sekou, či s bodom alebo s rezom
 môžeš ho nájsť bezbranného
 Vo všetkých Winden
 by si mal vedieť spraviť a rozoznať sek, bod alebo rez
 Vznesené Hengen
 nemôže existovať bez Winden
 Pretože z Hengen
 Sa robia všetky Winden

Komentár: Tu si zapamätaj a vedz, že na každú stranu sa robia dve *Hengen*, jedno spodné a jedno horné. S nimi sa môžeš dobre dostať na súperov meč, keďže vychádzajú z horných a zo spodných sekov.

Ak sa teda stane, že sa na súpera naviažeš alebo sa hocijak inak dostaneš na jeho meč, tak by si mal na ňom ostať a spraviť *Winden*. Mal by si [37v] veselo, bez strachu, zručne a s uvoľnenou myslou stáť na meči a vyzistiť, sledovať a čakať čo chce súper spraviť, resp. aký je jeho úmysel voči Tebe. Toto vyčkávanie a státie na meči, to nazýva Lichtenawer *Sprechvanster*⁸⁴.

A keď teda stojíš so súperom na meči, tak by si sa mal snažiť vycítiť súperov zámer a jeho techniky, či je tvrdý a či mäkký. Podľa toho by si mal podmieniť svoje nasledujúce konanie, ako už bolo hojne napísané predtým.

Ak sa stane, že predtým, než stihneš hocičo spraviť sa Tvoj súper z meča sťahuje, tak by si ho mal

⁸⁴ Sprechvanster je malé okienko, ktoré sa používalo na dverách a bránach predtým, než sa vymyslelo kukátko, resp. priezorník

ihneď nasledovať a šľahnúť ho nejakým sekcom alebo zaútočiť bodom, čokoľvek čo je najvýhodnejšie (a máš k tomu najkratšiu cestu) a to skôr, než stihne prejsť k iným, resp. svojim veciam. Pretože Ty máš vždy k súperovi bližšie, ak ostaneš na meči a svoj hrot vystieraš (mieriš) smerom k nemu, ako súper k Tebe, najmä ak sa sťahuje. A preto skôr, než sa pripraví k útoku, tak choď vpred so svojim hrotom.

Ak však ostáva s Tebou na meči vo väzbe, tak vyskúšaj a zisti, či je v meči mäkký alebo tvrdý. Ak je mäkký a slabý, tak by si mal ihneď rýchlo a zručne vyraziť vpred a zaútočiť; so svojou *šterkou* by si mal jeho meč odvieť a odtlačiť preč a hľadať odkrytie, či už na tele alebo na hlave, kdekoľvek kde sa Ti dá.

Ak je súper na meči tvrdý a silný, a chce Ťa pevne odtlačiť a odtisnúť preč, tak by si mal byť voči tomu mäkký a slabý, uvoľniť svoj meč voči odtlačaniu a tlaku jeho *šterky* [38r]. Akonáhle jeho meč odskočí, resp. odletí preč (ako sme už o tom hojne písali predtým), tak v tej chvíli ako sa to stane, skôr než sa zotaví a pripraví či dostane k ďalšiemu útoku, tak by si mal Ty zaútočiť k jeho odkrytiám, sekmi, bodmi alebo rezmi, kde ho len môžeš najrýchlejšie zasiahnuť, podľa tejto náuky. A to všetko rýchlo, zručne a svižne, aby nemohol prejsť do protiútku.

Preto hovorí Lichtenawer: „*Vravím Ti a ver mi, žiaden človek sa bezpečne neochráni. Ak si to pochopil, je malá šanca, že sa dostane k útoku*“. Myslí tým to, že sa nikto nemôže bez nebezpečenstva alebo bez zranenia ochrániť, ak budeš konať podľa tejto spísanej náuky. Ak získaš *Vorslag* a urobíš ho, tak ho súper musí buď vykryť alebo sa nechať zasiahnuť.

Akonáhle spravíš *Vorslag*, či trafiš alebo minieš, tak by si mal ihneď rýchlo a v jednom slede spraviť *Nochslag* skôr, než sa súper dostane k protiútku. Pretože keď spravíš *Vorslag*, tak by si mal ihneď rýchlosťou myšlienky, v tom istom momente spraviť *Nochslag*, akoby si ich robil naraz, keby to bolo možné. Preto hovorí (Lichtenawer) „*Vor a Noch, tieto dve veci atď.*“; pretože ak spravíš *Vorslag*, či trafiš alebo minieš, tak mu sprav v jednom slede aj *Nochslag*, aby súper nemohol [38v] prejsť do útoku.

Počas všetkého šermu by si sa mal snažiť o to, že sa Ti podarí prísť skôr s útokom ako súperovi. Ihneď ako prídeš prvý a získaš *Vorslag*, tak sprav *Nochslag*. A nemal by si robiť žiaden *Vorslag*, ak už nemáš v mysli a v rozume pripravený *Nochslag*. Rob to tak, aby si bol neustále v pohybe a nezastavil alebo nezapochyboval ani na chvíľku, ale aby si robil neustále jednu vec za druhou. Rob to rýchlo a svižne, aby nemohol súper prejsť do protiútku. Vskutku TI hovorím, ak budeš šermovať takto, tak Tvoj súper musí byť naozaj dobrý (šermiar), ak odíde od Teba nezasiahnutý.

Pretože s takýmto umením, resp. s touto výhodou sa často stáva, že hocijaký sedliak alebo človek veci neznalý porazí aj dobrého majstra. A to len tým, že získa *Vorslag* a zručne zaútočí. Ved' aké jednoduché je zabudnúť na to, že *Indes* aj dobrého majstra trafi, zahanbí a skolí. Pretože ten, kto chce len útoky sledovať a sa kryť, ten je v oveľa väčšom nebezpečenstve ako ten, ktorý naňho útočí a získa *Vorslag*. Preto dosiahni, že vo všetkom šerme budeš prvý a dostaneš sa na súperovu pravú stranu, (len) tak budeš pred všetkým vo väčšom bezpečí ako Tvoj súper.^{85 86}

[39v]⁸⁷ *Na obe strany
sa nauč robiť osem Winden spolu s krokmi
a každé z týchto Winden
má tri prináležiace techniky
Takto ich je dvadsaťštyri*

⁸⁵ Pravá strana je pre praváka vždy väčším rizikom. Je na nej zraniteľnejší, slabší a otvorenejší. Pôvodne bola v texte napísaná ľavá strana, autor to však preškrtol.

⁸⁶ Nasleduje prázdna strana. Text je buď nedopísaný, alebo si autor naňho vyčlenil väčší priestor, aký v skutočnosti potreboval.

⁸⁷ Chýba tradičný nadpis pasáže. Malo by tu stáť: Toto je o Winden

*ak ich po jednom zrátaš
 Šermiar toto si zapamätaj
 a Winden správne porozumej
 Nauč sa ich dobre robiť
 aby si s nimi mohol útočiť do štyroch odkrytí
 Keďže existuje šesť spôsobov
 ako zaútočiť do každého otvorenia⁸⁸*

[40r] Komentár: Tu si zapamätaj, že *Winden* je pravým umením základom všetkého šermu s mečom a z neho vychádzajú všetky ostatné techniky a finty. Ťažko bude niekto dobrým šermiarom bez toho, aby poznal *Winden*. Aj keď ich mnoho kvázi-majstrov zatracuje a tvrdí, že to, čo sa robí z *Winden* je slabé a volajú to prikrátkym. Ale idú na to zle a hlúpo. Myslia si, že sa s dlhým mečom šermuje iba s natiahnutými pažami a vystretým mečom, a že sa všetko robí iba hrubo a mocne a s celou silou tela a priamočiarou myšlienkou.

Tomu sa však hrozne prizerá, keď sa niekto naťahuje tak, akoby chcel dobehnúť zajaca. Ale to všetko je nič v porovnaní s *Winden* a v porovnaní s Lichtenawerovým umením, kde sa nepreferuje žiadna sila (proti sile). Pretože ak by to nebolo umenie, vyhrala by vždy sila.^{89 90}

[43r] Tu sa nachádzajú techniky od iných majstrov, menovite: Andres Juden, Josts von der Nyssen, Niclas Prewßen a Hanko Pfaffen Döbringers⁹¹

*Nachádza sa tu chrabrý muž⁹²
 ktorý si trúfa
 Priučiť sa boju s mečom?
 Ak sa tak rozhodne
 pretože je to vznešená hra
 a skrýva mnoho zábavy a potešenia
 Aby vedel dobre šermovať
 pred rytiermi a knechtami
 Tak mu dám tri rady
 Ktorých by sa mal držať:
 Prvá rada je naozaj dobrá*

⁸⁸ Za touto časťou Zedlu, ktorý je vlastný iba tomuto dielu (ostatné diela obsahujú jeho inú, skrátenejšiu verziu) sa nachádza ešte pol voľnej strany, komentár nasleduje až na ďalšej strane

⁸⁹ Voľný preklad. Pasáž nie je úplne zrozumiteľná.

⁹⁰ Ako nám bolo niekoľkokrát naznačené, ide o najdôležitejšiu časť celého Umenia. Najsmutnejšie je, že päť prázdnych strán, ktoré nasledujú po tomto odseku v nás len zanechá predstavu, aké by bolo zaujímavé získať podrobný pohľad na *Winden* od Lichtenawerovho súčasníka. Spôsob a technika robenia *Winden* nám je síce známa z iných zdrojov, unikátny a alternatívny pohľad od anonymného autora sa však už nikde inde nezachoval. Ostáva nám dúfať, že toto dielo je iba opis alebo prípravný text na finálny Opus magnum šermiarskeho umenia, ktorý zatiaľ ostáva skrytý v útrobách neznámeho archívu. Koniec koncov, nádej do toho nám vniesla skutočnosť, že fragment tohto spisu – náuka od troch majstrov, ktorá bude o chvíľu nasledovať, sa nachádza aj v diele datovanom o 120 rokov neskôr, a síce v tzv. Lichtenauer MS z Glasgova (MS E.1939.65.341)

⁹¹ Hanko je dopísaný nad textom s malým pluskom, keďže bol zjavne omylom vynechaný zo zoznamu. Wierschin vo svojej dizertačnej práci chybné označil toto meno ako podpis autora a privlastnil mu celý kódex, čo sa dnes už značne udomácnilo

⁹² Môže byť aj bojovník

Kto bojuje s pokornou myslou
 s dôvtipom a bez zúrenia
 Takýto šermiar len zriedka prehrá
 A ak nešermuje inak, než podľa tejto náuky
 Tak vyhrá zakaždým
 Ďalšiu rada znie takto
 a teraz Ti ju poviem
 že nikto by nemal byť tak hlúpy
 ak je šanca, že boj nevyhrá
 pretože ten, kto chce štyroch alebo šiestich poraziť
 ten bude často veľmi zranený
 Pretože vždy príde nejaký útok
 Ktorému sa nemôže vyhnúť
 Takže ho musí schytať
 vrátane hanby a zranenia
 Pretože táto banda hlupáčikov
 ho bude chcieť poraziť
 [43v] To veru nie je žiadne chrabrý čin
 akurát tak veľká pochabosť
 Ak chce niekto čeliť štyrom, šiestim
 tak mu to neskôr dôjde
 že ak takúto vec „zakúpil“
 Tak by bolo oveľa lepšie
 V tej chvíli nájsť a zaliézť do postele
 ako spraviť takúto márnivosť či hlúposť
 Často sa totiž stáva
 že musí niekto čeliť štyrom, šiestim
 Mal by sa zachovať rytiersky
 dostať sa z toho s dôvtipom
 Mal by sa však vedieť správne postaviť
 voči odvážnemu človeku
 Čujte teraz všetci,
 čo sa povára bežne, bez hany
 Freidank, múdry to človek⁹³
 hovorí všetkým toto:
 „Odvážnym sa nazýva ten,
 ktorý sa vie postaviť rovnocenným.
 Budem ho oslavovať vo všetkých mestách
 Ako rytiera bez výčitiek
 Povzneseného nad trúfalosť a zveličovanie

⁹³ Vridanc, doslova Voľnomyšlienkar, bol lyrický básnik nemeckého pôvodu žijúci v 13. storočí, pravdepodobne Švábskeho pôvodu (odkiaľ pochádza veľká časť šermiarskych majstrov), ktorý spísal dielo *Bescheidenheit*. Ide o zbierku aforizmov a porekadiel, ktoré boli svojho času veľmi populárne a niektoré z nich sa nachádzajú aj v modernej nemčine. Často ho citujú doboví autori

a že práve taký (človek) je skutočný bojovník.“

Dám Ti aj tretiu radu

tu si odo mňa tiež zober k srdcu

Nemal by si sa preto učiť šermovať

aby si so svojím umením

niekoho nespravodlivo porazil

V takomto prípade by si sa nemal merať

[44r] *v šerme s pobožným človekom*

Leda ak je to nevyhnutné

nespoliehaj sa potom na svoje Umenie

ak chceš, aby sa Ti podarilo uspieť

Vo všetkom šerme, radím Ti,

nespoliehaj sa až tak na svoje Umenie

a maj pred očami toho najväčšieho, najspravodlivejšieho šermiara⁹⁴

že Ťa bude v Tvojom umení ochraňovať

Cvič sa v šerme pre prípady núdze a pre spravodlivé veci

a nie pre márnivosť a hlúposť

Takto sa Ti podarí vždy obstáť

nielen ako šermiarovi, ale aj ako dobrému a spravodlivému človeku

Šerm bol vymyslený preto

aby ho ľudia cvičili kvôli veciam spravodlivým

A v jeho dobrej, ozajstnej grácii

prináša zručnosť, dôvtip a bystrosť.

Často sa stáva, že sa človek musí hájiť

svoju česť, svoj život a svoj majetok

Ak zvíťazí rytiersky, svojim umením,

spravodlivo a s Bohom, budem ho ctieť.

Tu si zapamätaj a vedz, že mnoho dobrých šermiarskych techník vynechám, pretože ich je všetky možné, po práve, nájsť v Lichtenawerovom Umení šermu, ktoré sa nachádza predtým, a ktoré je skutočným umením. Avšak kvôli cvičeniam a kvôli školám šermu⁹⁵ stručne a v skratke popíšem niektoré triky a zásady z ich (náuky) šermu.

[44v] Toto je o Eyserynen pforten⁹⁶

Tuto začína naozaj

najlepšia zo všetkých techník

ktorú hore menovaní majstri majú

a teraz Ti o nej porozprávam

nazýva sa Železná brána

a určite sa Ti zide

Ak Ťa obklúčia štyria alebo šiesti

⁹⁴ Autor má na mysli Boha

⁹⁵ Schulfechtens, doslova školskému šermu

⁹⁶ Železná brána

drzí sedliaci
Daj vpred nohu, ktorú len chceš
So železnou bránou si vytvoríš štít
hrot polož smerom na zem
Nuž čuj teraz, čo by si mal robiť
aby si zaručil
aby ostali stáť pred Tvojou tvárou
a žiaden Ťa zozadu neobišiel
Čuj teda, čo máš robiť
proti sekcom alebo bodom
Mal by si ich oslabiť s Abesetzen
poriadne zdola
a takto ich poriadne zahanbiš
Mal by si na nich skúsiť Pfbenczage⁹⁷
aby pred Tebou nikto neobstál
Sekaj zdola, naširoko s krytmí⁹⁸
S Wechselhawmí⁹⁹ svižne tni
a takisto s Krawthacke¹⁰⁰
ich môžeš ľahko šľahnúť
Veru rádím Ti vážne
[45r] *nestoj len tak, keď sa k Tebe blížia*
ak sa nechceš stať porazeným.
Ak k Tebe niekto ide
stojí oproti, na druhom konci
mal by si ihneď vykročiť
na svoju ľavú stranu
a zaútočiť naňho poriadne
aby to nemohol vykryť
A ak potom prídu opäť
všetci na Teba, ako predtým
Vyber si ďalšieho v poradí¹⁰¹
aby si nezlyhal
Skolíš tak jedného za druhým
Veľmi sa však neunáhli
Útoč na nich týmto spôsobom
a takto obstoíš bez akéhokolvek nebezpečenstva
Ale ak si dával predtým pozor
Ako je napísané v predhovore

⁹⁷ Pávi chvost

⁹⁸ Hypoteticky pod tým môžeme rozumieť aj *Paraten* ako typ meča, ktorý sa používa v *Blossfechten*. Ide však o špekuláciu, ktorá by nahrávala teóriám, že tento druh meča sa nazýva *Paratschwert* a nie *Federschwert*, ako sa často mylne označuje

⁹⁹ Striedavý sek, pravdepodobne zhora nadol a naopak

¹⁰⁰ Motyka, viď popis nižšie

¹⁰¹ Môže byť aj „toho na konci“

*Je veľmi náročné tak dlho odolávať
 voči štyrom či šiestim, ktorí zvyknú zvíťaziť
 Preto Ti teraz poradím
 Ak chceš nasledovať moju náuku
 Že priskočíš k tomu, ktorý je najďalej
 a zraníš ho, bez toho aby si minul,
 A to všetko skôr, než sa k Tebe stihnú natočiť
 ostatní, ako predtým
 Tak dávaj pozor a zapamätaj si
 ak chceš odísť bezo škôd
 a bez zranení
 tak skoč preč od neho, ako Ti vravím
 [45v] nie je veru hanbou
 ujsť od štyroch, šiestich či viacerých
 Keď teda začneš utekať
 a skočíš pred súpera
 tak hod' meč priečne vpred¹⁰²
 poriadne ponad hlavu
 a bež ako sa Ti bežať dá
 a tomu, kto ťa najrýchlejšie naháňa
 keď sa Ti zdá, že je blízko pri Tebe
 tak vyskoč na stranu, preč z cesty
 Že bude bežať ešte rýchlo ďalej
 akoby na Teba
 a bude mať ťažkosti chrániť sa
 a šľahneš ho hocijak podľa svojho prania.¹⁰³*

[47r] Jedna technika sa volá *Noterczunge*¹⁰⁴ a vychádza z *Durchwechsel*, resp. z hrotu. Robí sa tak, že človek stojí v (dlhom) hrote a robí, akoby chcel *Durchweschlovať*, chodí s hrotom na obe strany, ponad priečku, s bodmi ohrozuje neustále súpera tak, že ho zmätie až nebude vedieť, kam ho chce zasiahnuť. Akonáhle uvidí, kde sa dá najjednoduchšie zasiahnuť, tam by mal ihneď s hrotom putovať, s poriadnym bodom. To je potrebné spraviť rýchlo, aby to súper nestihol vykryť.

Jedna technika sa volá *Krawthacke* a vychádza zo Železnej brány. Robí sa tak, že hrotom ideš od zeme nahor, priamo na súpera, a potom znova nadol. Keď ju správne urobíš, a ku každému *štrajchnutiu* pridáš krok, tak je dosť silná.

[47v] Jedna technika sa volá *Weckemeister*¹⁰⁵ a robí sa zo spodného *Hengen* na ľavej strane, keď ohrozuješ po súpera s hrotom po *Abesetzzen*. Mohli by sme tiež nazývať „Zo železnej brány“, keďže sa tak staviaš voči súperovi s hrotom.

¹⁰² Do *Twere* – ako priečný sek

¹⁰³ Nasleduje dva a pol prázdnej strany

¹⁰⁴ Hadí jazyk

¹⁰⁵ Môže byť Majster pekár, alebo majster staviteľ – buď je to „Werkemeister“, alebo „Beckenmesiter“, čo kvôli mechanike sedí viac

Jedna technika sa nazýva *Pfobenczage*¹⁰⁶ a vychádza z hrotu. Robí sa tak, že chodíš okolo meča, resp. len tak súperovi pred očami, akoby v kolečku alebo kruhu. Rob to tak dlho, až kým neuvidíš, kde môžeš súpera zasiahnuť.

[48r] Jedna technika sa volá [prázdny priestor¹⁰⁷] a vychádza z *Durchwechsel*. (Spraví sa nasledovne:) Ak niekto seká *Oberhaw* z pravej strany a *durchweschluje* na ľavú stranu, poriadne pri tom vykročí na stranu a sekne ďalší *Oberhaw* priamo na súpera a zasiahne ho vpredu na temeno. Prípadne *Twerom* do tváre. Alebo rob ako by si chcel seknúť *Oberhaw* z pravej strany, ale sprav miesto toho *Storczhaw*¹⁰⁸ na rovnakú stranu a potom sa dostať na ľavú stranu, popod súperov meč, s krokom na tú istú stranu.

Jedna technika sa volá *Dy drey hewe*¹⁰⁹ a je to vlastne *underhaw* z pravej strany nasledovaný *underhawom* z ľavej strany, s poriadnym a silným *absetzen* na súperov meč, a tretí sek zasiahne priamo zhora nadol súperovo temeno.

[48v] Jedna technika sa volá *Schrankhute*¹¹⁰ a tiež vychádza z hrotu. Vyzerá takto: položíš hrot na zem, na ktorúkoľvek stranu len chceš a pripravíš sa k *Absetzen*. Tiež ju môžeme volať „Zo železnej brány“, pretože niekto dáva hrot priamo pred seba, na zem. A keď naňho súper seká alebo bodá, tak zachytí hrot jeho meča počas toho, ako ide nahor s *Absetzce*. Následne mu zaútočí k nohám alebo priamo do horných odkrytí, resp. tam, kde má najrýchlejšiu cestu. Podobá sa to trochu na *Pfobenczage*¹¹¹, keďže ideš najprv nahor a potom nadol a útočí buď do spodných, alebo do horných odkrytí, kde sa len dá.¹¹²

[52v] Ak chceš elegantne zaútočiť na súpera na škole šermu¹¹³, aby si pre zábavu ukázal okrasné či vznešené veci, tak najprv zatoč hrdinsky mečom a ihneď padni do *schranckhutu* na obe strany a prechádzaj z jednej polohy do druhej (nezabudni na kroky). Potom prejdi do spodného *Hengen*, na obe strany, tiež spolu s krokmi. Potom sprav *Twerhawy* na obe strany, tiež s krokmi. S každou spomínanou vecou, ktorú robíš na ľubovoľnú stranu nezabudni spraviť krok. Ak ju napr. robíš na ľavú stranu, tak daj pravú nohu dopredu atď. A to rob po celý čas, až kým sa nepriblížiš k súperovi. Potom sprav niečo pekné, čo sa hodí v cvičení, resp. pre zábavu^{114, 115}.

A útoč radšej do horných odkrytí ako do tých spodných a putuj ponad súperovu priečku. Maj na pamäti Všeobecnú náuku a síce, že predovšetkým získaš *Vorslag*, a akonáhle ho vykonáš tak spravíš bez otáľania a v jednom slede *Nochslag*, akoby si ich chcel spraviť naraz (keby to bolo možné). A rob svižne

¹⁰⁶ Pávi chvost

¹⁰⁷ Či autor zabudol, alebo nevedel sa už dnes s istotou nedozvieme. Meno techniky sa nenachádza ani

v Glasgowskom rukopise. Môžeme však predpokladať, že ide o *Wechselhaw*, ktorý sa spomína vyššie vo veršoch

¹⁰⁸ *Storczhaw* alebo *Sturzaw* je pretočený sek, ktorý konci v kvázi-pravom *Ochsovi*. Vid' Talhoffera kvôli obrázkovej referencii

¹⁰⁹ Doslova *Tri seky*

¹¹⁰ Závora

¹¹¹ Pozornému čitateľovi nemohlo ujsť, že zjavne náš autor spravil chybičku, keďže popisu tejto finty sa viac podobá Motyka – *Krawthacke* než Pávi chvost

¹¹² Nasleduje veľmi prázdnych sedem a pol strán

¹¹³ *Schulfechten*, tréningový, resp. školský šerm, v cvičnom šerme

¹¹⁴ Iným slovom pre športové zápolenie

¹¹⁵ Táto celá pasáž vyznieva trochu komicky, ak si ju prečítame v následnosti po prvej strane tejto anonymnej náuky

jednu vec za druhou, rýchlo a zručne, aby keď jedna zlyhá, tá druhá zasiahla a našla prienik. Hlavne aby Tvoj súper nemohol prejsť do útoku.¹¹⁶

[64r] Tu si predložíme a v krátkosti stručne zopakujeme zásady a techniky šermu bezo zbroje majstra Lichtenawera. Urobíme to preto, aby si lepšie mohol pochopiť to, čo sa píše predtým vo veršoch a v komentároch, keďže to niekedy môže vyznievať zložito a nemusí sa to ľahko pochopiť. Prebehneme si to teda v krátkosti ešte raz.

Za prvé si zapamätaj, že celý Lichtenawerov šerm spočíva iba na piatich slovách a síce *Vor*, *Noch*, *Swach*, *Stark* a *Indes*. Tieto slová sú základom, jadrom a podstatou jeho celého šermu. A nech vie niekto šermovať hocijak dobre, ale keď nepozná základy šermu, bude často umením zahanbený. Tieto slová sú skôr v texte dôkladne rozobraté a znamenajú v podstate to, že človek má byť neustále v pohybe, nemá sa zastaviť alebo zapochybovať alebo pustiť súpera prejsť do útoku. Pretože *Vor* a *Noch* znamenajú *Vorslag* a *Nochslag*, ako to už bolo viackrát napísané.

To vychádza z pravidla, ktoré sa nazýva *Principium et finis*¹¹⁷, resp. začiatok a koniec. Pretože skutočný a dobrý šermiar šermuje so súperom tak, že ho pomocou svojho umenia porazí a sám z boja vyjde bez zranenia. A to sa mu nepodarí bez začiatku a bez zakončenia. A malo by sa mu teda podariť (súboj) dobre započatť pomocou toho, že získa *Vorslag*. Pretože ten, kto na druhého útočí [64v], je oveľa viac v bezpečí a chránený ako ten, ktorý sa musí zaoberať a kryť pred útokmi.

A akonáhle spraví *Vorslag*, či už trať alebo minie, tak by mal v tom momente, v jednom slede a bez prestávky spravíť *Nochslag*, to znamená druhý, tretí, štvrtý alebo piaty útok, nech je to sek alebo bod. Musí byť proste neustále v pohybe a robiť jednu vec za druhou, aby nepustil súpera k útoku. Preto hovorí Lichtenawer: „*Veru naozaj Ti hovorím, ak to pochopíš, nikto sa bezpečne neubráni a súper sa k svojim útokom nedostane*“. Konaj iba tak, ako je napísané predtým v poučkách a buď neustále v pohybe.

Slovo *Indes* vychádza zo slov *Vor* a *Noch*. Keď niekto robí *Vorslag* a druhý ho kryje, tak *Indes*¹¹⁸ ako sa súper chráni a útok kryje môže prejsť útočník do *Nochslagu*. Súvisia s tým termíny *Swach* a *Stark*, ktoré sú spojené s *Fülen*¹¹⁹. Pretože ak sa nachádza jeden s druhým vo väzbe, resp. na meči, tak na základe zistenia, či je súper na meči tvrdý alebo mäkký má konať ďalej podľa pravidiel tejto náuky.

A tieto základy a samotná podstata Umenia si žiada princípy ako odvaha, svižnosť, opatrnosť, lesť, prefíkanosť, bystrosť atď. A vo všetkých veciach dobrý odhad, resp. mieru. Ak napríklad spraví niekto *Vorslag*, tak by ho nemal príliš rýchlo/unáhlyne, ale len tak, aby bol schopný spravíť *Nochslag*. Nemal by vykračovať s príliš dlhým krokom, [65r] aby mohol v prípade potreby spravíť ďalší krok vpred alebo vzad. Ako vraví Lichtenawer: „*Ved' sa k nasledovnému: všetky veci majú vzdialenosť i mieru*“. Preto by nemal človek robiť veci len tak, ale mal by si pred hocijakou akciou premyslieť, čo chce spravíť a potom to spravíť rýchlo a zručne na súperove telo či ku hlave. Nemal by sekať k súperovmu meču, pretože ak bude bystro sekať ku hlave a k telu, aj tak sa často dostane na súperov meč, pretože to musí kryť. Ak sa niekto kryje, musí sa predsa vykryť svojim mečom a tak sa naňho dostaneš. Preto hovorí Lichtenawer: „*Nesekaj k meču, ale mier k odkrytiam. K telu a ku hlave, ak nechceš prísť k zraneniu. Či*

¹¹⁶ Touto pasážou sa končí náuka o *Blossfechten* s dlhým mečom. Nasleduje boj na koni, ktorý sa netýka tohto prekladu. Ďalej sa nachádza boj v zbroji, za ktorým sa ešte nachádza jedna posledná pasáž, v ktorej anonymný autor posledný krát sumarizuje *Lichtenawerovu* náuku.

¹¹⁷ Koniec a začiatok, latinská fráza z Knihy zjavení, resp. Apokalypsy: „*ego sum Alpha et Omega principium et finis dicit Dominus Deus qui est et qui erat et qui venturus est Omnipotens*“

¹¹⁸ Počas toho, v tom

¹¹⁹ Cítením, zisťovaním, či je súper v meči mäkký alebo tvrdý

trafiš alebo minieš dbaj, aby si vždy útočil k odkrytiam. Vo všetkom sa nauč stáčať hrot smerom k odkrytiam. Kto seká príliš navôkol, ten bude často veľmi zahanbený.¹²⁰ Po tom najkratšom ved' svoje seky a body. Snaž sa o to, aby súper neprišiel skôr než ty. A potom obstojíš dobre, keď sa budeš biť s dobrým (či šikovným) človekom^{121, 122}.

KONIEC

¹²⁰ Ide o výňatok pasáže, ktorá sa v takejto forme (po poznámku) nachádza pri *Czornhawe*. Teda aspoň v tomto diele. Zvyšok je z iných miest.

¹²¹ Dobrým v zmysle „dobrým v šerme“.

¹²² Toto je koniec všetkých veršov a komentárov, ktoré sa týkajú boja s dlhým mečom bezo zbroje a na pešo. Nasledujú dve prázdne strany a iný obsah. Dielo obsahuje ešte pár krátkych náuk o boji s inými zbraňami či zápas. Najväčšiu škodu tohto diela – to, že je nedokončené najlepšie ilustruje pasáž o boji so štítom/štítkom: „*Ten, kto sa chce naučiť bojovať so štítom, resp. so štítkom by mal ako prvé vedieť že...*“ Náuka o boji so štítkom sa končí v tomto rovnakom mieste.